

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCLOVENE

Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiales: Novo mesto.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 695

Uspešno letalsko delovanje nad Egiptom in Malto 13 angleških letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na nekaterih odsekih cirenajškega bojišča delovanje patrol in topniški dvoboji. Pri uspešnih napadih na letališča v Egiptu so nemška letalska letala v zmagovitih bitkah s sovražnim letalstvom sestrelila 8 letal ameriškega izvora. Druga letala so bila obstreljevana na zemlji in težko poškodovana.

Množično bombardiranje nemških letal je povzročilo obširne požare na vojaških ciljnih na Malti ter izzvalo močne eksplozije. Protiletalski topovi so morali utihniti. V letalskih bitkah so bila sestreljena 4 angleška letala, 4 druga pa so bila zelo poškodovana.

Zadnjo noč sta dve angleški letali vrgli nekaj bomb v okolico Katanije; ni bilo ne žrtve, ne škode. Protiletalska obramba je sestrelila en »Hurricane«, ki je v plamenih tresil na tla.

Pomemben Hitlerjev govor

Premagane so težave zime, ki je odločila v spopadu dveh svetov — Ko se bo bojišče na vzhodu zganilo, bo zgodovina povedala, kdo je bil pravi zmagovalac v zimskem vojskovanju — Hitler je napovedal zmago nad Sovjeti in Anglijo, pospešeno podmorniško vojskovanje za odgovor na angleško bombardiranje

Berlin, 27. aprila. AS. Včeraj ob 15 se je sestel nemški državni zbor. Potek seje so prenašale vse nemške postaje. Na seji je imel velik govor Adolf Hitler.

Berlin, 27. aprila. AS. Včeraj je bilo izdano naslednje uradno sporočilo:

Seja je potekla v ozračju navdušenega domoljuba in so Hitlerju pri prihodu in pri odhodu prirejali kar najbolj vnete manifestacije. Dvorana državnega zbora je kazala običajno slovesno lice. Vseposod so bile zastave, venci in cvetje. Na zadnji steni pa je širil krila velik nemški orel. Na posebnem odru je bila skupina častnikov in vojakov, nosilcev viteškega križa reda železnega križa. Med gosti je bilo tudi odposlanstvo italijanskih vojni pohablencev z generalom Baccarinijem na čelu.

Sejo je začel maršal Goering, ki se je v kratkih besedah spomnil padlih za Nemčijo.

Nato pa je Hitler med burnim pozdravljanjem začel svoj veliki govor. V naglem pregledu je podal razvoj angleške politike v stoletjih. Ta politika je v bistvu temeljila na neslogah in bojih na evropski celinii, kar ji je omogočilo, da je z majhnim naporom in z najmanjšimi žrtvami postavila na noge obsežno kolonialno cesarstvo.

Zmaga zaveznikov v prvi svetovni vojni je bila za angleški imperij le pesek v oči, zakaj prav zaradi nje se je začelo postopno slabljenje in razpadanje angleškega cesarstva.

Druga svetovna vojna pa se more zaključiti samo z zlomom angleškega imperija. Naj se ta spopad konča kakor koli, Anglija bo na koncu doživela, da bodo njeni zavezniki močnejši od nje. Kakor leta 1914, so tudi v septembru leta 1939 imeli Judje odločilno vlogo pri tem, da so Anglijo potegnili v pustolovščino. Prav tiste temne sile so odločale tudi pri tem, da je prišlo do posega Združenih držav v sedanjo vojno.

Pridobljene pravice ter zahtevajo dopuste. Če ima kdo pravico do dopusta, so to bojovníki in delavci v težki industriji. Jaz sam nisem od leta 1939 vzel niti dneva dopusta.

Nemška sodna uprava mora služiti narodu, ne pa narod njej. Življenjske koristi naroda morajo biti brezpogojno nad zunanjim spoštovanjem paragrafov.

Prišel bo dan, ko se bo bojišče na Vzhodu zganilo in tedaj bo zgodovina povedala, kdo je bil pravi zmagovalac v zimskem vojskovanju. Angleška in ameriška propaganda se zaduje čase baha z grožnjami o velikih operacijah zoper Nemčijo. Ne bojimo se niti Angležev, niti Amerikancev. Če bodo Angleži res vztrajali z nasilnimi nastopi zoper nemško civilno prebivalstvo, bi bilo prav spomniti se, da sem jaz, ko je angleško letalstvo maja 1940 začelo z nočnimi napadi na nemška mesta, čakal štiri mesece, potem pa sem odgovoril kakor vsi vedo. Tudi danes naj mojega čakanja ne zamenjavajo s šibkostjo; pravim tudi, da bomo vrnil udarce za udarce.

V bodočnost lahko gledamo z največjim zaupanjem. Boljševiškega velikana bomo tolkli, dokler ne bo padel v kosce. Kar se tiče Anglije, bo podmorniško orožje skrbelo, da ji bo zadajalo vedno hujše udarce. Podmorniško vojskovanje bo na koncu zmagovalo. Število naših podmornic raste od meseca do meseca s strahotno naglico. Ze zdaj je dosti večje od največjega števila, ki ga je Nemčija dosegla v svetovni vojni. Italijansko-nemško sodelovanje na Sredozemskem morju se bo nadaljevalo z vedno večjim uspehom. Isto velja za sodelovanje z Japonsko in z drugimi zavezniki na raznih bojnih šahovnicah.

Nemško vojno poročilo

Uspešni krajevni napadi na vzhodu — Murmansk bombardiran

Nadaljujejo se povračilni napadi na Anglijo

Hitlerjev glavni stan, 27. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na zzhodnem bojišču nemški krajevni napadi in sunki udarnih čet. Številni napadi ter sunki sovražnika so bili odbiti.

Na Laponskem so nemške in finske čete v trdih obrambnih bojih odbile nadaljnje sovjetske napade. Sovražnik je imel težke krvave izgube. Več tankov je bilo uničenih.

Na bojišču pri Murmanskju so nemška letalska letala v letalskih bojih uničila 9 sovražnih lovcev brez lastne izgube.

V Severni Afriki živahno izvidniško delovanje.

Letalski napadi na otok Malto so se nadaljevali z močnimi silami uspešno. Lahka bojna letala so podnevi v polno zadela vojašnice in neko tovarno v južni Angliji. V morju ob Irski je bila potopljena neka stražna ladja.

Zadnjo noč so močnejše skupine bojnih letal nadaljevale povračilne napade nad Anglijo. Pri dobri vidljivosti je bilo zelo učinkovito bombardirano mesto Bath.

Angleški bombniki so v noči na 27. april ponovili teroristične napade na stanovanjske četiri mesta Rostock. Civilno prebivalstvo je imelo nadaljne izgube. Po dosedanjih poročilih sta bila sestreljena dva sovražna bombnika.

Rim, 27. aprila. AS: Angleški radio priznava,

da so bili zadnjo noč bombardirani nekateri kraji v jugovzhodni Nemčiji, kjer je bilo povzročeno mnogo škode in veliko žrtve.

Berlin, 27. aprila. AS. Celotni berlinski tisk se zgraža nad novim izdajalskim nočnim napadom na Rostock, ki so ga izvedli angleški bombniki. »Börse Zeitung« piše, da so bili bombardirani in zadeti izključno nevojaški cilji, kakor stanovanjske hiše, stara cerkev sv. Nikolaja, gimnazija, mestno gledališče in druge zgodovinske stavbe. Tako se veča račun, ki bo moral biti nekoč plačan. V ostalem pa — piše glasilo nemške vojske — se ni treba nikomur čuditi takemu divjaštvu, če človek le premisli prostaško izjavo znanega nemškega sovražnika Wickhama Steeda, ki je rekel, da je divje bombardiranje Lübecka veliko vojaško dejanje.

Berlin, 27. aprila. AS. V noči na 26. april so angleški bombniki znova napadli mesto Rostock in bombardirali stanovanjske predele. Bila je znatna gmohtna škoda, med civilnim prebivalstvom pa trtvi in ranjeni.

Berlin, 27. aprila. AS: Poročajo, da so nemški bombniki zadnjo noč nadaljevali s povračilnimi napadi na mesto Bath, kamor so spustili mnogo rušilnih in zažigalnih bomb.

Buenos Aires, 27. aprila. AS: V Washingtonu priznavajo, da so Združene države in njihove zaveznice od 7. decembra naprej zgubile ob ameriških obalah 152 ladij.

V zimi, ki smo jo pravkar prestali, se je odločil boj med dvema svetovoma. Tisto, kar razglajajo za diktaturo proletariata, je v resnici diktatura judovstva. V tem je razlaga za zaupne zveze med kremeljskimi oblastniki in bogataštvom. Če Evrope ni poplaval boljševizem, je treba zaslugi pripisati tvornim silam Evrope same. Prvi poskusi za boljševizacijo so bili srtri v Nemčiji, potem na Madžarskem, toda odločilna bitka zoper boljševizem je bila izvojevana v Italiji. Mladina in bojovníki so pod vodstvom poglavarja, ki ga je poslala Previdnost, v krvavem boju uničili boljševizem in postavili na njegovo mesto novo idejo. Človek ne more brati zgodovine fašizma, ne da bi bil ganjen; zgodovine tega epičnega boja, ki ni samo odstranil nevarnosti, temveč se mu je posrečilo tudi pridobiti za novi red množice, ki jih je bil zapeljal marksizem. Samo po zmagi fašizma je mogoče govoriti o rešitvi Evrope.

Neznatni peščici angleških vojakov, ki so se med nekaj dnevi izkrcali blizu Boulognea, v gumijastih čevljih ter s črno pomazanimi obrazji, je treba postaviti nasproti čudoviti nemški nastop na Norveškem, kjer so se cele nemške divizije izkrcale pri belem dnevu v čisto navadnih nakovankah. Izredno bodrilni so za nas uspehi osi na Glede zimske vojne v Rusiji je Hitler dejal:

»Nad 140 let že ni bilo tako hude in zgodnje zime. V nekaj malo dneh je toplomer zlezal z ničle na 47 stopinj pod ničlo in še več. Hudi mraz, ki je nastopil štiri tedne prej kakor pa smo dožili, nas je prisilil, da smo ustavili vojskovanje. Ni bilo mogoče ne napredovati in tudi ne držati nekaterih, prednjih postojank. Zaradi tega smo popravili in utrdili našo bojno razporeditev. Lahko vam rečem, da je to delo bilo izredno težko dokončati. Bili so trenutki, v katerih je grozilo, da bodo hromi oblašali ljudje in stroji.

V tistem trenutku pa sem smatral za svojo vojaško dolžnost, da zvežem svoje ime z usodo vojske. Če se nam je posrečilo biti kos polomu, ki nam je grozil, dolgujemo to junaštvu in požrtvovalnosti naših hrabrih vojakov. Ti so nam omogočili, da smo zmagovito vzdržali naskok vedno novih sovražnikovih množic, ki jih je sovražnik z idiotsko trmo metal zoper naše branike.

Najtežavnije vprašanje je bilo vprašanje oskrbe. Ne avtomobilska vozila, ne železniški stroji, ne ljudje niso bili pripravljeni za tak strahoten mraz. Prav dobro boste razumeli, da sem bil v tem položaju prisiljen v nekaterih primerih nastopati brezobzirno in z neizprosno neupogljivostjo. Pomnite, da je med strašno Napoleonovo vojno leta 1812 bilo v Rusiji povprečno 25 stopinj mraza, preteklo zimo pa je bilo mraza do 53 stopinj. Vsi so krasno izpolnili svojo dolžnost, zlasti pa pešci, kakor vedno. S čudovito hrabrostjo so se bili oddečki SS in policijske divizije.

Treba je pohvaliti tudi zaveznikiške čete. Zlasti je treba poudariti prispevek italijanskih vojakov. Divizije fašistovske Italije so navzlic najhujšemu mrazu, ki je bil zanje še posebno hud, izjale vse sovjetske napade. Italijanski lovski letalci pa so sovražniku prizadeli kar najhujše izgube.

Nato je znova poudaril žrtve in hrabrost nemških vojakov ter njihovih poveljnikov. Dejal je, da je bil le prav malokrat prisiljen posredovati: »Samo v primerih, ko so odpovedali živci, sem moral izdati in sem izdal neizprosne odločitve in to po najvišji pravici, ki mi jo daje volja ljudstva. Iz trdihkušenj v pretekli zimi smo dobili en nauk: izdal sem ukrepe, ki bodo preprečili, da bi se ponovilo tisto, kar se je bilo primerilo. Prihodnjo zimo bomo mogli načeti in rešiti vsa vprašanja. Bojišče bo bolj oskrbljeno in vsi ukrepi bodo izdani zgodaj, če bi se utegnili ponoviti strahotni mraz iz pretekle zime. Nihče ne sme dvomiti o mojem trdnem sklepu.

Pričakujem pa enega: da mi nemški narod da pravico, da neposredno nastopim sam vsakokrat, kadar bi šlo za njegov obstanek in da ukrepam o vsem izključno po lastni sodbi. Nad vsem mora prevladovati ena sama misel: treba je doseči zmago. Nihče se ne sme moči igrati z določenimi pravicami, ki jih dajejo postave. Danes ni nič več drugega kakor samo dolžnost. Zaradi tega zahtevam od državnega zbora, da mi da potrebno moč s tem, da me pooblasti, da bom lahko ravnal tako, da bom slehernega prisilil, da bo korakal naravnost in da odstranim vse škodljivce. Med mnogimi milijoni dobrih državljani jih samo nekaj ne izpolnjuje svoje dolžnosti, toda tudi tih izjem ni mogoče trpeti. V tem trenutku je brezpogojna dolžnost slehernega državljanja, da se ves žrtvuje. Zaradi tega je nedopustno, da se ljudje na pr. sklicujejo na

Mi Nemci imamo v tem boju za biti ali ne biti, samo vse dobiti, zakaj izguba te vojne bi pomenila naš konec. Srednjeazijsko divjaštvo bi prišlo nad Evropo kakor ob hunskih in mongolskih vdorih. Nihče ne ve tega bolj kakor nemški vojak in vojak zaveznikiških narodov, ki so na bojišču spoznali, kakšna je prava boljševiška človeška svoboda, ki na lastne oči vidijo kaj je v resnici delavski in kmečki raj. Anglija ne bo nikdar mogla dobiti te vojne, izgubila jo bo! Morala bo morda prvič v svoji zgodovini priznati, da se usoda narodov in držav ne sme zaupati pijanemu cinikom in norcem.

V tej veliki vojni bo zmaga resnica in resnica je na naši strani.

Prosim Vsemogočnega, naj gleda na moje delo kakor dordaj. Prosim samo, da bi živel tako dolgo, kakor je potrebno za dosego zmage.

Po burnem odobravanju je spregovoril maršal Göring, ki je zasluže za zmago nad zimo in za to, da je nemška vojska zdaj sposobna preiti v napad, pripisal edino Hitlerju. Nato je zahteval od zbornice, naj kakor en mož odobri neomejena pooblastila za Hitlerja, kar so člani zbornice tudi storili.

Rim, 27. aprila. AS. Vsi italijanski listi v velikih izveličih objavljajo Hitlerjev govor. »Messaggero« piše, da sovražnik pozimi ni dosegel uspehov, na katere je računal in da to pomeni neizogibno zmago Osí, kajti Anglija je v boju na življenje in smrt že premagana, vstaja pa nova Evropa. Vojna je že dosegla tri cilje:

V Evropi nihče ni več pristal angleške hegemonije, dominioni se dvigajo, kar je znak nepopravljivega angleškega propada, ameriški imperijalizem pa narašča izključno na škodo Anglije. Japonska je istočasno napadla Anglijo iz Tihega in Indijskega morja ter neposredno ograža Indijo. Hitlerjev govor ne dopušča nikakega dvoma o izhodu te vojne. Izveden bo skrajni napor za zmago nad sovjetskim kolosom. Zmaga nad Sovjeti bo pomenila tudi zmago nad Anglijo ter dokončno odstranitev boljševiške nevarnosti. Borba proti sovjetski Rusiji predvsem dokazuje vesoljni pomen fašistične in narodnosocialistične revolucije in visoke besede, ki jih je naslovil Hitler na fašizem in Duceja, so globoko ganile italijansko ljudstvo. Hitler je še enkrat označil Mussolinijev gibanje kot prvi odpor proti barbarski grožnji. Vrhovni zakon revolucije v vojni zahteva strogo disciplino in popolno pokorščino vsakega člana skupnosti. Zato je Hitler zahteval v državnem zboru polnomočja, ki so mu bila tudi z navdušenjem dana. Tako se s trdno voljo nadaljuje priprave za bodoče dogodke, ki bodo zavarovali svobodo, mir in pravico evropskih narodov.

Berlin, 27. aprila. AS. V današnji listi prinašajo na prvih straneh Hitlerjev govor v državnem zboru. Na vidnem mestu so tisti deli, kjer Hitler napoveduje vzroke za neizogibni angleški zlom. Listi poudarjajo tudi tiste besede, s katerimi je Hitler izjavil, da je Os v pretekli zimi dosegla uspehe, ki ji bodo zagotovili zmago. »Zwölf Uhr Blatt« piše, da Hitler ni pohvalil samo junaštva nemških čet, ampak tudi junaštvo zaveznikiških borcev. Napore in žrtve, ki jih morajo prenašati vojaki, mora deliti tudi ves narod. Zato je Hitler poudaril, da je vrhovni zakon samo dolžnost. Veliko odobravanje je žela izjava, da zločini angleškega letalstva nad civilnim prebivalstvom ne bodo ostali nekažnovani ter da se bo podmorniška ofenziva proti angleškemu brodogradništvu povečala.

Vojna na Daljnem vzhodu

Japonci so uničili letalska oporišča, ki naj bi služila za napade na japonsko otočje — Birmanci beže k Japoncem

Bangkok, 27. aprila. AS: Iz Novih Delhov poroča radio, da se nahajajo Japonci le še 32 km južno od Mandalaya.

Tokio, 27. aprila. AS. List »Usabie« piše o mogočnih letalskih napadih, ki so jih izvedli Japonci po 19. aprilu na kitajski letališča Hušan, Lišui in Suhov rekoč, da bombe niso sejele samo smrt na Kitajce, marveč so sovražniku popolnoma onemogočile zopetno bombardiranje Japonske, ki je bilo v načrtu med Anglijo in Združenimi državami in Čungkingom. Nato list omenja sodelovanje med Združenimi državami in Čungkingom že pred vojno. Omenjena letališča so v skladu s tem sodelovanjem bila zgrajena kot oporišča, od koder bodo lahko sovražni bombniki napadali japonske otoke. Uničenje teh letališč je zadalo velik udarec sovražnikovu načrtu.

Tokio, 27. aprila. AS. Agencija Domei poroča, da se Birmanci v množicah prijavljajo v japonsko armado, ker se hočejo maščevati nad Čangkajskovimi četami v Birmi. Kitajci so mučili Birmance v starosti od 16 do 30 let, ker se niso hoteli upirati Japoncem. Čangkajšek je bil sam vznemirljen nad posurovelostjo svojih vojakov ter je naročil svojim divizijskim poveljnikom v Birmaniji, naj zatro takšne izgrede.

Rim, 27. aprila. AS: »News Chronicle« poroča iz Avstralije, da je visoki angleški komisar za Avstralijo sir Ronald Tross izjavil odločno voljo, poslati čete za obrambo Avstralije, toda trenutno nimajo dovolj ladjevja. Zato bo Avstralija dobila potrebno pomoč od Združenih držav. Anglija bo pomagala Avstraliji posredno z napadi na drugih bojiščih. Seveda se bo Avstralija potem tudi lahko posredno zahvalila Angliji ter navezala svojo usodo in svoje prijateljstvo le na Združene države.

Bangkok, 27. aprila. AS. Poroča se, da je v Karachiju umrl predsednik vseindijske muslimanske konference 70letni sir Abdullah Seth Hadži.

Tokio, 27. aprila. AS. Govornik japonske vlade je izjavil, da iranskega poslanika v Tokiu ne bodo smatrali za predstavnika sovražne države, čeprav je Iran pretrgal diplomatske zveze z Japonsko, ker je ta odlok vsilila teheranski vladi Anglija.

Francoski protest v Washingtonu

Vichy, 27. aprila. AS. Francoska vlada je naročila svojemu poslaniku v Washingtonu, naj vloži protest pri vladi Združenih držav proti izkrcanju ameriških čet v Novi Kaledoniji.

General Cavallero odpotoval iz Zagreba

V Zagrebu je imel prisrčne razgovore s Poglavitnikom in maršalom Kvaternikom

Zagreb, 27. aprila. AS. Včeraj je načelnik glavnega stana italijanske vojske general Cavallero zapustil Zagreb in odpotoval v Rim. Z istim vlakom je odpotoval tudi poveljnik 2. armade general Roatta, ki ga je spremljal tudi ob prihodu. Med svojim kratkim bivanjem v Zagrebu je imel general Cavallero prisrčen razgovor s Poglavitnikom, potem pa se je sestal z maršalom Kvaternikom. Pred svojim odhodom je prisostvoval fašističnemu zborovanju za proslavo 21. aprila. Na postaji so bile gostu izkazane časti, enako kakor ob prihodu. Poleg od-

ličnih italijanskih predstavnikov so bili tam tudi hrvaški maršal Kvaternik, zunanji ministar, glavni tajnik ustaškega gibanja, z nemške strani pa zastopnik nemškega poslanštva ter general Glaise Horstenau z več častniki.

Vichy je priznal Slovaško

Bratislava, 27. aprila. AS. Poročajo, da je francoska vlada v Vichyju »de iure« priznala slovaško republiko.

Nov atentat v Jeruzalemu

Ankara, 27. aprila. AS. V Jeruzalemu je bil poskušen nov atentat na pomočnika policijskega inspektorja v Palestini. Ko se je avtomobil ustavil, se je skotalila izpod njega železna krogla, ki jo je pobral neki arabski fantek. Bomba mu je v rokah eksplodirala in ga ubila. Šlo je za tempirano bombo, preko katere je peljal avtomobil, toda ni pravočasno eksplodirala.

Otvoritev jubilejne razstave akademika Matije Jame

Ljubljana, 26. aprila.

Meseca januarja smo se spomnili 70-letnice enega naših največjih slikarjev, akademika Matije Jame. Ta proslava častitljivega jubileja tedaj ni bila taka, kakor bi si jo želeli in kakor bi jo jubilar zaslužil, zato je Narodna galerija čutila notranjo dolžnost, da priredi vsaj nujno jubilejno razstavo njegovih, v Ljubljanski provinci se nahajajočih del, ki naj pokažejo ves razvoj njegovega čopiča od prvih studij na slikarski šoli do današnjega dne, ko slavljenec, član naše Akademije, še vedno v polnosti svojih sil ustvarja nove vrednote. Zato je za to jubilejno razstavo vladalo veliko zanimanje ter se je otvoritev v nedeljo dopoldne udeležilo mnogo izbranega občinstva, med katerimi smo videli zastopnika Visokega Komisariata viceprefekta Davida, predsednika EJAR-ja Madorija, predsednika občine Ljubljane dr. Adlešiča, rektorja univerze prof. dr. M. Kosa, predsednika Galerije dr. Windischerja, predsednika umetniškega razreda Akademije pisatelja F. S. Finžgarja, akademika pesnika Otona Zupančiča, zasopnika advokatske in notarske zbornice dr. Šviglja, ravnatelja kult. oddelka ljubljanske občine dr. Pretnarja, glavnega urednika »Slovenca« R. Jurčeca, mnogo odličnih kulturnih delavcev, družino slovenskih slikarjev s predsednikom Društva slovenskih umetnikov prof. Santlom na čelu, ter mnogo občinstva, ljubiteljev slovenske umetnosti.

Govor predsednika Narodne galerije

Pred tako izbranim občinstvom je spregovoril predsednik Narodne galerije dr. Windischer, ki je med drugim dejal, da je kot predsednik N. G. dal svoj čas in iniciativno, naj bi se priredila v Ljubljani spričo 50-letnega dela naših mojstrov impresionistov primerjalna razstava še živčih mojstrov Jakopiča, Jame, Sternena in Vesela, toda pod silo razmer se to ni izvršilo. 70-letni jubilej najmlajšega med temi mojstri, akademika Jame, pa je dal N. G. — ne da bi opustila postavljeni maksimalni program — pobudo za retrospektivno razstavo njegovih del v opombo in počastitev njegovega jubileja. N. G. je prepričana, da je s to prireditvijo ustregla vsem prijateljem umetnosti ter želi, da doživi pričujoča razstava tisti odlični uspeh, ki ga zasluži po veliki resnični vrednosti številnih umetnin, zbranih po intencijah mojstra samega za to priliko z veliko prizadevnostjo ravnatelja Zormana in umetnostnega zgodovinarja prof. dr. Šijanec. Nato je prisrčno pozdravil osebno navzočega jubilarja ter izrazil zadovoljnost, da je na njegovo prošnjo prevzel jubilarjev sošolec in tovariš v Akademiji, pisatelj Finžgar, uvodno besedo, za kar se mu zahvaljuje in ga pozdravlja. Zahvaljuje se tudi vsem lastnikom Jamovih slik, ki so jih z ljubljeno prepuštili za to razstavo. Ob koncu pa se je spomnil tudi 33-letnice Jakopičevega paviljona, ki budi v nas spoštovanje že zaradi tega, ker je tesno povezan z delom in trudom, z veseljem in želostjo našega zlahtnega impresionističnega rodu, edinstvenega v veličastnem skupnem opusu. Jama pa je tisti, ki je v teh prostorih razstavljal doslej največ svojih del. S pozdravom imenoma zastopnikov oblasti ter z zahvalo obiskovalcev je končal svoj otvoritveni pozdrav.

Besede akademika F. S. Finžgarja

Potem je povzel besedo akademik pisatelj F. S. Finžgar, ki je omenil, da z veseljem govori danes za uvod — ne vodstvo — v razstavo svojega sošolca iz nižje gimnazije, Ljubljanačana Jame, s katerim sedaj zopet tovariši v Akademiji. Prepričan je, da je to slavje vsaj na zunanji vse preskromno, kakor pa bi smelo biti, ter se pri tem spominja ogromnega dela sloven. kulturnih delavcev, ki so med svojim delom ovirani in prezirani hodili svoj križev pot za svoj poklic in za kulturno samobitnost svojega naroda. »Bridkosti in truda je bilo mnogo, preden smo ušakali, da naši vrhovi — umetniki besede — že govorijo in prevodijo vsej Evropi. Upodabljaajoči umetnik ima to srečo, da ga brez prevodov umejo vsi narodi, čeprav tudi njegovo delo govori jezik slovenskega duha in srca. Živo se spominjam ocene, ko so naši z Jamo vred razstavili v Secejsi na Dunaju l. 1904. Strogi kritik tuje narodnosti je priznal mlade slovenske umetnike, češ da so ti talenti sicer sodobni, občeločevski, toda iz vseh slik vendar diha vonj po naši zemlji, sije luč našega sonca. Zato je tudi vsak pravi umet-

nik vedna afirmacija, priča slovenske zemlje in rodu, če je resnično zakoreninjen v svoji domovini. Naj ustvarja kar koli in kjer koli, ne more zatajiti, iz katere zemlje vro sokovi v njegove žile. Povsod priznana njegova dela visijo po raznih galerijah in zasebnih hišah. Prepotoval je mnogo sveta, povsod delal, povsod ustvarjal. Na stara leta pa ga je spet trdno priklenila nase rodna zemlja. In veljavna sodba trdi, da se je prav tu s čisto svojim talentom popel kot umetnik do svojega najvišjega vrha.

Da bi počastila njegov sedemdesetletni jubilej, je Narodna galerija zbrala nekaj njegovih del od začetka do danes. Kako bi v teh časih zmogla več? Kakor je Gregorčič zapisal o sebi pri zbirkah pesmi: Poet leži po svetu razmetan — moramo reči, da o našem jubilarju velja to stokrat bolj. Pa, kakor je Gregorčič zapisal o sebi: Kdor pregleda te, spozna mu glavo in srce — lahko rečemo o umetniku Jami: že samo tu zbrano delo zadostno priča, kako je doživljal, s čopičem zajel in nam razodel vse skrivnostne lepote narave, ki jih zazna le oko resničnega umetnika.

Zato mu iskreno čestitamo, da je tako plodovito in s tako odličnim uspehom prebrazil svojo dosedanja dolgo življenjsko pot. S toplim srcem ga zahvalimo za njegovo delo, ki je njegova čast in naša čast.

Bog ga ohrani v zdravju in delu do skrajnih usojenih mej za umetnost in za narod tako dragocenega življenja!

Nato je še v imenu tovarišev slikarjev spregovoril predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov prof. S. Santel, ki mu je izrekel čestitke, polne tovariškega ponosa in zadoščenja ob življenjskem delu slovenskega slikarja, katerega razvoj nam kaže redko doslednost, ki je sad sodelovanja prirojene zmogljivosti in pridobljene sposobnosti, vestnega šolanja in vzgledne marljivosti, a tudi sinteze najboljših dognanj njegove dobe ter je izraz značilnega slovenskega čutenja.

Tako je bila odprta jubilejna razstava Matije Jame, ki napolnjuje vse razstavne prostore Jakopičevega paviljona ter vsebuje 172 del iz raznih dob njegovega življenja. Tu so še slike iz njegovega šolanja na akademijah, njegove realistične slike in predimpresionistično romantične pokrajine, dokler se mu ni razodela svetloba v vsej bohotnosti v prelepih krajinah in osvetljenih osebah in živalih. Ves ta razvoj do današnjega dne je prikazan v teh prostorih, pogrešamo morda samo še Jamovo grafiko, ki je tako malo znana, razne vinjete iz prvih letnikov Doma in sveta, kjer je nastopil svojo pot, pa bi lahko našle mesto v kakšni vetrini. Jamove umetniške podobe in rasti pa bi tudi to ne spremenilo. V celoti je razstava, o kateri bo govoril še naš strokovni referent, odlična ter naravnost zgledna priča zmogljivosti zbiranja ogromnega gradiva, razmetanega križem sveta. Razstavo sta uredila ravnatelj Zorman in prof. dr. Šijanec, ki je napisal tudi v Jamov katalog lepo študijo o mojstru. Katalog sam s številnimi reprodukcijami in Šijančevim uvodom predstavlja posebno knjižno vrednost, ter ga bomo še omenili v kulturnem obzorniku.

Jamova jubilejna razstava je gotovo velika in pomemben kulturni dogodek, vreden vse pozornosti občinstva.

Lastnikom radijskih aparatov

Ljubljana, 27. aprila.

Tiskovni urad Visokega komisariata sporoča:

Z naredbo, ki se pripravlja, je Visoki komisar odločil, da posestniki radijskih prejemnikov, ki so predložili prošnjo za spregled dolžnosti predaje aparatov, lahko v pričakovanju rešitve prošnje počakajo z oddajo do 10. maja 1942-XX.

Nišnim lastnikom!

Popis vseh dimnikarskih del bo po nalogu Visokega Komisariata izvršen prihodnje dni v Ljubljani. Nišni lastniki (upravitelji) bodo prejeli za vsako zgradbo 2 enaki vprašalni poli, ki jih je treba natančno izpolniti s črnilom po navodilih, ki se nahajajo v opombah na poli sami. Če se nahaja pod isto hišno številno več zgradb (začetne stanovanjske zgradbe, tovarniški objekti itd.) je treba izpolniti za vsako zgradbo, v kateri so kuršišča, po 2 vprašalni poli. Izpolnjene vprašalne pole bodo pobrali mestni uslužbenci po preteku 5 dni po dostavitvi pol.

V vsako hišo »Slovenca«!

Po zmagi pri Sebastopolu:

Kongres v Parizu

Sicer ni bil diplomat na višku, vendar pa je bil prepričljiv v svojem načinu. Imel je mehke bele roke — napoleonske roke — in je bil nanje zelo ponosen. S temi rokami je urejal delo kongresa tako, da se je počasi in primerno razvijalo. Znal je zmanjševati nasprotja, omiliti občutljivost in odstraniti nevarnosti spopadov. Bil je čisto primeren mož za to, da so se pozabljali udarci iz vojne, poleg tega pa je izrazil v ozadju vsako priliko za to, da bi se med Francijo in Rusijo začel nov »flirt«, pri tem pa ni hotel in ni smel povzročiti ljubosumnosti Anglije.

Na kongresu je bil sam Bonapartov posredovalec. Bil je najbolj učinkovito sredstvo Napoleonove politike in je čisto razorožil tudi najbolj trmaste. Angleški zunanji minister Clarendon je izjavil: »Si smo v Pariz s trdnim sklepom, da ne bomo dopustili izdelati pristranske mirovne pogodbe. Delali pa smo račun brez Napoleona III. Nikdo od nas se ni mogel izogniti njegovemu vplivu in nikdo se mu ni mogel upreti, kadar nas je med štirimi očmi pridobival zase v svoji delovni sobi.«

Clarendon pa ni bil niti sanjač, niti čustven človek. Bil je posloven mož, predstavnik Cityja iz viktorijanskih časov, dostojanstven, hladen, korekten in predvsem pozitiven ter dobro pripravljen v vseh vprašanjih, ki so se obravnavala. Sicer pa ni bil prav nič genialen, bil je v glavnem soliden povprečen. Imel pa je silovito vero vase, zavedal se je, da kot Anglež zaupa v moč svoje domovine. Za ovire, ki jih je srečeval na svoji poti, se ni dosti zmenil, pod obleko strogega puritanca se je skrival velik cinik in bil je celo nevljuden, kadar je moral uveljaviti svoje nazore.

Drugi angleški zastopnik je bil lord Cowley, ki je bil angleški veleposlanik v Parizu in silno priljubljena oseba v Tuile-

rijah. Med romantičnim zarotnikom, ki je sedel na francoskem prestolu in omedlnim ter nepomembnim sinom angleške aristokracije se je razvila velika medsebojna naklonjenost. Napoleon III. se je rad pobahal, da je med tistimi redkimi Francozi, ki so prodrl v tajnosti duha, navade in ustanove angleškega naroda. Preživel je namreč mnogo let v izgnanstvu v Angliji. Anglijo je rad takole označeval: »V Angliji živiš tako, kakor na krovu velikega parnika v sredi goste megle.« To je bilo ozačje, ki je moralo zelo vplivati na meglecena cesarja. Rad se je gibal med tajinstvenimi ljudmi z angleškega otočja in jih je znal zagrabiti na praviem mestu. Njegovo zavezništvo z Anglijo nima samo političnih, ampak tudi čustvene korenine.

V igri z Rusijo pa se kaže spretnost izrjenega igralca, ki obvlada vsa pravila diplomatske igre, ki ve pravilno pripravljati kombinacije in zna primerno odbijati vse sunke. Na kongresu je imel Walewski nalogu ublažiti ruske rane s Krima.

Če pa hočemo govoriti resnico, tedaj moramo reči, da carjevi zastopniki niso sedeli za zeleno mizo tako, da bi predstavljali premagano stran. Prvi ruski zastopnik grof Orlov je zaupnik carja Aleksandra II. in po svoji postavi predstavlja resnično celega ruskega medveda. Po postavi je trden, ogrožen, pravi velikan. O njem se je govorilo, da je rešil življenje carju Nikolaju I. na ta način, da je s pestjo razbil glavo upornemu vojaku, ki je hotel napasti carja. Sicer pa je bil to velik gospod. Ostal pa je vključ svojem silnemu premoženju in zapadnjaški vzgoji pravi Rus. Bil je iskren, jasen, lojalen. Rad je govoril, da »nima pojma o diplomatskih finesah, razume pa samo tisto, kar potrebuje Rusija.« Mimo vseh diplomatskih običajev je izbiral navadno najkrajšo pot, da bi si pridobil zaupanje in soglasnost na kongresu. Razorožil je sovražnike, ko je odstranil nezaupanje proti Rusiji zaradi napuha pokojnega carja Nikolaja I., in je prav iskreno priznal vse napake. Izjavil pa je, da Rusija ne bo iskreno sprejela sklepov pariškega kongresa, če bodo te sklepe

Za prvi petek:

Prešinja naj nas plamen Kristusove ljubezni

Človeštvo pa je vendarle ozdravljivo. Ozdraviti ga pa ne morejo zgolj zunanje reforme; ozdraviti ga tudi ne morejo zgolj zunanje pobožnosti. Človeštvo je treba dati zopet nove življenjske sile, treba mu je dati novega duha; z drugo besedo: Človeka je zopet treba spremeniti v kristjana. To pa more doseči edino duh Kristusov, duh njegove nesebične in požrtvovalne ljubezni, ki jo je kazal do svojega nebeskega Očeta in iz ljubezni do Očeta tudi do človeštva. Ta zadoščujoča in poveličujoča ljubezen Kristusova je namreč ključ za spoznanje vsega, kar je Kristus na zemlji mislil, delal, trpel. Nesebična, vseobsegajoča ljubezen je bistvena poteza v njegovem značaju.

Prav ta oživljajoči duh Kristusove ljubezni pa more in edino more ozdraviti novodobno človeštvo. Kajti, kdor ljubi po zgledu Kristusovemu Boga, svojega nebeskega Očeta, bo gledal tudi v svojem bližnjem božjo podobo in ga bo ljubil z nesebično ljubeznijo.

Duh Kristusove ljubezni naj zakraljuje v srcih novodobnih ljudi, ta duh naj zakraljuje tudi v javnem življenju, po zakonodavnih zbornicah in v narodih in državah in nevarnosti bodo izginile.

Če bo namreč zavladal v narodih in državah duh Kristusove ljubezni, tedaj bosta z njim zavladali pravičnost in svoboda, red in mir. Narodi se bodo zavedali, da je Kristus Kralj miru, vsi se bodo zavedali, da je prva zapoved krščanstva ljubezen. Ali ne bo ta ljubezen v takšnih in med takšnimi narodi zamislila tudi takšnih socialnih ustanov in bo tudi socialno vprašanje, kolikor je pač na zemlji mogoče, končno rešeno.

Dal Duh Kristusov more ozdraviti novodobno človeštvo. Prav tega duha pa nam v obilni meri

razodeva pobožnost Presvetega Srca Jezusovega. Srce je vedno in povsod veljalo za znamenje ali simbol ljubezni. Srce naše je namreč v najožji zvezi z našimi željami, čustvi, afekti, sploh z našim teženjem. Zato je srce simbol čustev in posebno simbol ljubezni. Ker pa je ljubezen učlovečenega Boga, našega Odrčenika, tisto, kar najbolj zasluži naše občudovanje, našo hvaležnost, ljubezen našo, zato častimo prav posebno srce Jezusovo kot vidno znamenje, kot simbol njegove neizrečene ljubezni. — Bistvo tega čedenja pa ni toliko čedenje samo in še manj zunanje čedenje. Nel Bistvo te pobožnosti obstoji veliko bolj v tem, da svoje srce upodobimo Srcu Jezusovemu, da to srce posnemamo zlasti v ljubezni do Boga in do bližnjega.

V tem pomenu je pisal papež Leon XIII. o pobožnosti Srca Jezusovega sledeče: »Čedenje Srca Jezusovega je bilo v Previdnosti božji naprej določeno s tem namenom, da bi Bog s to pobožnostjo ozdravil največjo rano moderne družbe, to je duha sebičnosti... ki ugona blja versta in pravosti, avtoriteto in vero, lastnino in družino. Ni ga torej boljšega pripomočka zoper duha sebičnosti kot je neskončna moč, ki jo užiga plamen Kristusove ljubezni, ki je izšla iz ljubečega njegovega Srca in vnela svet v oni ljubezni, ki je prinesla poganski družbi duha novega pravega življenja.«

Kako potrebno je torej, da presnavljajo svoja srca posamezniki, družine in s tem celi narod v pobožnosti Srca Jezusovega! Kako primerno je, da se zlasti naše družine slovesno posvetijo božjemu Srcu Jezusovemu. Filipič Janez.

Lončarstvo — kruh in ponos Dolenje vasi pri Ribnici

Lep, sončen dan me je izvil iz mesta in pohitel sem s prijateljem proti kočevskemu rudniku, da obiščem »lončarje«, dolenjevaške kopače, ki si kopljejo tu svoj vsakdanji kruh — glino, iz katere delajo lončeno posodo. Sem prihajajo, ker jim na Brezju že manjka glina.

Kar dvakrat sem pozdravil v zemljo zaverovane kopače, katerim so kapljale s čel potne kapljice in rosile glino, kakor da bi že sedaj izrekale zahvalo naši zemlji, ki nam daje na toliko načinov

Loncar pri delu ob kolovratu

potrebne kruha. Dolenjevaški France me je kaj kmalu spoznal in takoj me je hudomušno povabil, naj grem pomagat. Približala sva se družbi kopačev in kmalu sem spoznal naše dolenjevaške lončarje Naceta, Karla, Toneta, Jaka in druge, ki preživljajo svoje družine z izdelovanjem lončene posode.

Med kopanjem glin seveda ne manjka veselih dovtipov v pristnem dolenjevaškem narečju. Marsikatero pikro besedo izreče naš lončar na račun zamehovaleca svoje obrti. France, tipični lončar, si je prav z veseljem privoščil mojega tovariša inženirja, ko se je poskusil malce pošaliti na lončarjev račun zato, da bi slišal kako pristno lončarsko, kar si je tako vso pot želel, ko sem mu govoril o lončarski šegavosti. France, odkrit možakar, je zaslužil, da gospod nima pojma o lončarstvu in da očitno ne razume njegove vrednosti, da pa se hoče z njim celo šaliti, zato mu je kar korajžno zabrusil: »Ja, gaspud, vi ste št'djiral, da zemljo mijeate, pa ste b'lj neumen ku jest, k' jo vzd'gijem!«

Kar namežiknil mi je, češ, dobro sem se odrezal, se nasmejal, da bi tako popravil svojo bridko šalo. Tovariš tudi ni zameril in prav prijatelj-

sko smo se pogovarjali. France je pojasnil, da se tudi sosede Ribničani radi smejejo na lončarjev račun, pripomnil pa je, da gredo lončarji mimo vsakega tega in se še z večjo vnmemo in ponosom posvečajo svojemu delu, ki je njihov kruh. Povabil naju je, da ga prideva obiskat tudi v Dolenjo vas, kjer bova šele prav za prav dobila malo pojma o lončarskem delu.

Čez nekaj dni sem jo mahal peš po beli cesti iz Ribnice skozi Prigorico v Dolenjo vas, prestolnico lončarske obrti. Če greš mimo teh hiš, ki so tako rekoč zrasle iz glin in opazuješ v njih življenje, vidiš v njih srečo in blagostanje še danes, čeprav sedanjí časi tudi lončarjem ne prizanašajo. Ne moremo si pa v tem blagostanju in sreči misliti razkošja, temveč le življenje v medsebojnem razumevanju in pomoči.

Gostoljubni France je že vse pripravil, da mi razkaže lončarsko umetnost. — Pri pripravljanju glin za izdelovanje loncev pomaga navadno vsa družina, včasih pa se pridružijo tudi sosede ter vaški fantje in dekleta. Med delom seveda ne manjka pristnega domačega humora, ki je lasten samo našim lončarjem. Ob takih verherih slišimo iz koč, v katerih izdelujejo lonce, veselo družbo in petje ljudskih pesmi, posebno pa lončarsko himno, kakor:

Vre, vre, vre,
mi smo pa D'lenčanji!
Ceu teiden smo okul hodil;
v nedejlo pa Boga prosil'
de b' loncu ne pobil'!

Pri tem delu si pripovedujejo lončarji svoje doživljaje s trgovanja po svetu. Način izdelave loncev je zelo enostaven. Krožnih kolovratov, na katerih delajo lončarji lonce in sklede, se lončarji kljub napornemu delu tako privadijo, da jih delo niti ne utruja. Prav zanimivo je, kako se dviga iz kepe glin lonce. Poskušal sem tudi jaz to delo, vendar sem ugotovil, da je to delo res umetnost. Svoje delavnice imajo lončarji kar v hiši. Zimski čas, ko ostru zima ustavi delo za tri mesece, lončarji počivajo. Zato delajo le spomladi in čez poletje. Izgotovljene lonce ali sklede posušijo v sobi ali pa, če je lepo vreme, tudi na prostem.

Ko lončar napravi toliko loncev, da bo z njimi napolnil »ožago«, kakor imenujejo peč, v kateri žgo lonce, se začne veselje za dekleta. Lončar tedaj povabi vaška dekleta, da mu nosijo lonce od doma do ožage. Dekleta se na to delo še s posebnim veseljem odzovejo. Pri delu se kosajo, katera od njih bo lepše nesla in več. Fantje pridno zasledujejo prenašanje loncev, zabavajo dekleta in jih ocenjujejo. Nošnja loncev, lahko trdim, je velika umetnost. Na štiri metre dolgi deski, »polica« imenovani, ki jo nosijo dekleta na glavi, ne da bi jo držale z rokami, je 40 do 50 loncev! Veselje je opazovati zdrava kmečka dekleta, ki s tako sigurnostjo nosijo »police« z lonci. Včasih se seveda pripeti tudi nesreča, zlasti začetnicam, da razbijejo lonce, pri čemer seveda ne manjka smeha, norčevanja, sramote in jeze.

Ko prinese dekleta lonce do peči, je pol dela opravljenega. Začne se pa najtežje — žganje. Šele pri tem delu se izkažejo pravi lončarski mojstri. S. S.

navdajali nazori o maščevalnosti in če bodo mirovni pogoji pretežki. Bil je mož, ki je hotel biti o vsem vedno na jasnem in Napoleon III. ter Clavendon sta to upoštevala.

Na sejah kongresa je bil Orlov večinoma tiho. Pustil je, da je govoril drugi ruski delegat baron Brunov, ki je bil ruski veleposlanik v Londonu. Pridrži si je samo pravico, da na koncu posvetovanja rekel, da ali ne. Oba glavna ruska zastopnika sta si lepo razdelila vloži. Brunov se je moral posvetiti prepričanju, ki so si sledili vsak dan. Bil je iz stare diplomatske šole in je poznal vse zakone diplomatske igre. Bil je dober govornik, prebrisan pravdač in v svojem stilu zelo rafiniran. Neki drugi ruski zastopnik na kongresu je govoril, da ima vsak človek med življam odgovarjajoč tip in za Brunova je ta ruski diplomat pravil, da je podoben povodnemu konju. Imel je ogromna usta, celo vrsto umetnih zob, ki so bili dolgi, debele oči pa so strahotno zle iz obraza. Bil je resnično zelo podoben povodnemu konju, ki se pravkar vali iz vode in silovito sopiha. Vključ svoji ogromnosti pa je bil velika dobričina. Orlov je z njim govoril o precejšnji spoštljivosti. Nekega dne ni prišel na kongres. Opazili so ga v predsobi na divanu, kako se je bolehen premešal. Orlov je izjavil drugim delegatom: »Jaz ga bom ozdravil!« Nekaj minut nato je pripeljal v sobo nesrečnega diplomata, ki se je komaj držal na nogah. Brunov je žalostno izjavil: »Moram počakati, da Orlov odide, da bom zopet lahko Brunov.«

Mnogo manj pisani so bili avstrijski zastopniki. Avstrijskega cesarja je zastopal grof Buol, ki je bil suh, zagrizen mož. Povsod je razkazoval obličje moža, ki je predvsem hladen računar in velik cinik. Med krimsko vojno je rad govoril Schwarzenbergove besede: »Ves svet bomo presenetili s svojo nehvaležnostjo.« Menil je, da se bo Avstrija s svojo nevtralnostjo vailila za razsodnika na mirovni konferenci. Bolehal je na silnem ponosu in bil je tako zaverovan vase, da je izgubil čut za pravo mero.

(Dalje)

† Prof. Ernest Tomec - umrl

Z njim sta slovenska katoliška mladina in posebej Katoliška akcija izgubili svojega ideologa in preizkušenega vodnika

»Kot moder stavbenik sem položil temelje« (1 Kor 3, 10).

Bolestno je odjeknila v nedeljo na vse zgodaj po Ljubljani žalostna novica, da je umrl voditelj dijaške Kat. akcije in ideolog slovenskega mladinskega katol. gibanja, prof. Ernest Tomec. Mnogi kar niso mogli verjeti v usodno novico, zlasti, ker je pokojni profesor dobro prestal operacijo in se je nekaj dni prav dobro počutil. Toda božji načrti so bili drugačni. Bog je v svoji modrosti in previdnosti poklical k sebi zaslužnega borca, da mu izroči venec pravice, kakor je izročil zvestemu apostolu Pavlu in za njim tisočim in tiso-

se je tej zbirki pridružil dijaški tednik »Mi mladi borci«, ki je s svojo neodoljivo načelnostjo in jasno protikomunistično usmerjenostjo izredno mnogo pripomogel k razčiščenju pojmov ne samo med dijaško mladino, marveč med slovensko inteligenco sploh. Bil je čas, ko je bil ta na videz skromni dijaški listič pod njegovim spretnim vodstvom prav nekako erediščno glasilo slovenskega katoliškega pokreta, in nisl veljal za dobro informiranega, če ga nisi bral. Istočasno pa je profesor Tomec gradil z železno doslednostjo dalje organizacijo dijaške Katoliške akcije, kljub ogromnim težavam, ki so mu jih na pot metali nasprotniki in lastni ljudje. Z nesebičnim in emotivnim delom je združil goreče molitveno in evharistično življenje, življenje odpovedi in zatajevanja. Po zgledu dijakov so kmalu nato vstale k življenju tudi druge stanovske veje Katoliške akcije, kjer je povsod profesor Tomec neutrudno in vodilno sodeloval.

Svojega delovanja pa ni omejeval zgolj na organiziranje Katoliške akcije. Njegovo delo je segalo povsod tja, kjer je bilo treba pomoči veri in Cerkev, kjer so bila v nevarnosti katoliška načela. Lahko rečemo, da je v velikem delu prav njegova zaslug, če smo se po svetovni vojni znali izogniti raznim dvomnim in zmotnim strujam ter svoje versko prepričanje vedno ohraniti na pravi podlagi.

Toda vendarle je in ostane njegova glavna zasluga in njegovo življenjsko delo v organiziranju Katoliške akcije ter v njegovi borbi proti brezbožnemu komunizmu. Kakor si je brez njega težko predstavljati slovensko Katoliško akcijo, vsaj tako, kakršno jo imamo zgrajeno danes, tako na drugi strani lahko ugotovimo, zdaj po njegovi smrti, da je bil vedno najbolj središčna oseba in glavni organizator boja proti komunizmu v Slove. niji. Od tega boja ni odnehal nikoli, tudi ne po zlomu bivše Jugoslavije. Dalekovidno je tukaj hodil pred drugimi, učil, svaril, opozarjal, spodbujal in razkrinkaval. Njegove besede so mnogokrat naletele na gluha ušesa. Toda vendarle se mu je posrečilo, da je ekupaj z drugimi očeval katoliške Slovence komunisticnega vpliva.

V kratkem desetletju si je profesor Tomec zlasti v vrstah dijaške Katoliške akcije vzgojil cel rod, ki hodi in deluje odločno po njegovih smernicah. Katoliška mladina, ki je bila pred desetimi leti v resni nevarnosti, da jo zajame val komunizma, je danes v glavnem uvrščena pod program, ki ga je širil med njo prav on, bodisi po tisku, bodisi preko organizacije Katoliške akcije.

Omeniti moramo tudi to, da je pri svojem delovanju nalezl mnogokrat na silna nasprotovanja, nerazumevanja in zaničevanja. Vse to je prenašal z občudovanja vredno ponižnostjo in vdanostjo. Mnogokrat je imel priliko, da zahteva zaščeno, pa je raje odnehal. Vendar je to nasprotovanje zelo škodovalo stvari, za katero se je s takim ognjem boril. Tu lahko obrnemo nanj besede svetega pisma: »Zaradi dveh reči je moje erce prežalostno: ko junak od revščine omahuje, in ko je razumen mož zaničevan.« (Sir. 26, 25-26).

Obsežno delo, ki ga je izvajal vsestransko in brez oziroma eebe, je njegove življenjske energije končno predčasno izčrpalo. Ze lansko leto je začel nekoliko pešati. Letos se je njegovo zdravstveno stanje še poslabšalo. Sredi marca je bil že tako bolan, da je mislil na operacijo. Vest o nasilni smrti Jaroelava Kiklja, predsednika akademike Katoliške akcije, ga je težko prizadela in mu zdravje še bolj izpodkopal. Dne 25. marca je šel v bolnišnico, kjer je bil na želodcu operiran. Operacijo je sicer erčno prestal, dobil pa je vnetje ledvic in mu podlegel dne 26. aprila ob četrni na dve ponoči. Umrl je eredi misli na svoje delo in sredi načrtov za bodoči razvoj slovenske Katoliške akcije.

Z njegovo smrtjo smo težko prizadeti vsi katoliški Slovenci. Zadnje čase nam je prof. Tomec postal nekak simbol neomadeževanega, nesebičnega dela za Cerkev in vero, nekak simbol borbe za čistost katoliških načel ter borbe proti komunizmu. Zlasti pa ga bo pogrešala dijaška Katoliška akcija,

njegovi Mladci, ki jim je bil vedno požrtvovalni voditelj in oče. Kljub vsej svoji strogosti in brezprimerni logiki doslednosti ter nekoliko trpkem temperamentu je bil vendarle pri svojih fantih izredno priljubljen. To priljubljenost si je pridobil predvsem s svojo veliko resnicoljubnostjo, poštenostjo in nesebičnostjo, ko nikjer in nikoli ni lekal samega sebe, ampak res povsod samo koristi vere in Cerkev. Mi vemo, da njegova smrt ne bo

prekinila razvoja in rasti zlasti dijaške Katoliške akcije. Vsi, ki smo ga poznali in bili blizu pri njegovem delu, bomo to delo z nezmanjano vne- mo nadaljevali. To bo najlepša oddolžitve epa. minu njega, ki ni nikoli gledal ali skrbel zase, marveč se je le trudil in se izgaral v delu za katoliška načela.

Pogreb pok. profesorja Tomca bo danes, v torek, ob polstirih z Zal.

Prof. dr. Alojzij Odar:

Profesor Ernest Tomec in Katoliška akcija

Zadnjih deset let je posvetil pokojni profesor Tomec zlasti naši Katoliški akciji. Lotil se je dela v njej s tisto veliko energijo, ki je bila le njemu lastna. Prišel je vanjo z izredno globokim poznavanjem organizacijskih problemov, z velikim znanjem psihologije ter z nena- vno vzgojiteljsko in voditeljsko sposobnostjo. Ideja apostolata v Katoliški akciji ga je vedno bolj prevzemala in širila njegove poglede. Ob njej se je notranje očistil in zorel v polnega krščanskega moža.

Opazoval sem profesorja Tomca na sto in sto sejah ter sestankih Katoliške akcije. Bil je v resnici markantna osebnost, velik človek, večji kakor kdor koli med nami.

Za svoje dijake, mladce, je ves gorel. O njih je govoril najrajši, nanje je vedno mislil ter zanje neprestano delal, vsak dan med šolskim letom in o počitnicah. Skoraj vsak dan je bil med njimi do poznih večernih ur. V počitnicah je prirejal zanje in vodil tedenske in mesečne tečaje. Za svoje mladce je žrtvoval vse: čas, denar, čast in zdravje. Tako je ustvaril čudovito lepo organizacijo dijaške Katoliške akcije.

Na sejah se je odlikoval po čudoviti vztrajnosti. Predlog, ki ga je spoznal za pravega, pa z njim prvič ni mogel prodreti, je ponovil drugič, tretjič, desetič in tudi stotič, če je bilo treba, toliko časa, da je dobra stvar zmagała. Ta njegova vztrajnost je vsem imponirala.

Z njo pa je znal združevati nič manj občudovanja vredno discipliniranost. Sklep odbora je bil zanj sveta stvar, ki jo je treba do črke natančno in vestno izpolniti. Organizaciji in tovarišem v njej je bil zgledno zvest do konca.

Profesor Tomec je bil nesebičen človek. Nikoli ni iskal sebe in svoje uglednosti; vedno se je postavljaval v službo stvari. Ko je bil predčasno upokojen, je bil v neugodnih gmotnih razmerah. S posttranskim zaslužkom bi si bil mogel svoje gmotne razmere zboljšati, toda pustiti bi bil moral pri delu za Katoliško akcijo, ker vsega ne bi bil zmogel. Tedaj se je profesor Tomec odrekal z energično gesto zaslužku, odpovedal se je celo honoriranim sejam pri gospodarskem zavodu, vse zato, da se je mogel bolj posvetiti Katoliški akciji. Koliko jih je, ki bi kaj takega storili? Resnično, profesor Tomec ni iskal denarja, ne užitka, ne časti. Nikoli se ni silil v ospredje, ni iskal sebe. Imel se je za brezimnega častnika v štabu, ki s svojim strokovnim znanjem in izkušnostjo pomaga sestavljati načrte in voditi izvedbo po načrtih in je vesel, če načrt uspe, sam pa ostaja vedno v ozadju, prepustajoč prvo mesto in čast drugim.

Pokojni profesor Tomec se je boril celo svoje življenje za katoliška načela. Bil je že

po naravi izrazito logično usmerjen duh, ki je doživljal in užival ob jasnih načelih in njih logični izpeljavi. Ze kot mladega akademika ga je prevzela sholastična filozofija s svojo jasnostjo in logiko. Isti čar je ta filozofija zanj ohranila ves čas do zadnjega diha. Ob njej je veliki pokojnik črpal tisto jasnost in izklesanost, ki sta odlikovali njegovo govorjenje. Katoliška načela o Bogu, svetu in življenju je neprestano preučeval, o njih stalno govoril, po njih nenehoma uravnaval svoje življenje, zanje vztrajno pridobival tudi druge.

Se ena lastnost je, ki smo jo vsi občudovali, ki smo poznali profesorja Tomca od blizu, mislim namreč na njegovo vdanost in predanost Cerkeri ter njeni hierarhiji. Papeške okrožnice je sprejemał z vojaško preprostostjo in odkritostjo. Okrožnice Pija XI. Quadragesimo anno, Divini Redemptoris, Caritate Christi, pismo brazilskim škofom, so našle v njem človeka, ki jih je neprestano preučeval in skušal izpolniti po črki. Nekatere je stalno nosil v žepu s seboj, da je mogel v debati in razgovoru dobesedno navesti citat iz nje. Večkrat mi je pri tem prišel na misel sv. Frančišek Asiški, ki je tako pristno, nepotvorbno, po črki, izpolnjeval evangelij. Za papeško avtoriteto je pokojni profesor Tomec ves gorel. Neprestano jo je naglašal. Na brezpogojni poslušnosti njej in vdanosti do nje je zgradil svojo organizacijo Katoliške akcije.

Prišlo so tudi v življenju profesorja Tomca getzemanske ure, ko ga je obšla misel, da bi pustil delo v Katoliški akciji in odšel, zakaj razočaranja, nasprotovanja in podtikanja tudi njemu niso bila prizanesena. Toda v teh težkih urah, ko se mu je na obrazu vidno poznalo, koliko duševno trpi, ga je vzdržala misel, da je naša dolžnost delati v Katoliški akciji, delati tudi takrat, ko je to delo združeno z velikimi bolečinami.

Tako je delal in živel profesor Tomec v Katoliški akciji in zanj jo več kot deset let. Delo, ki ga je v njej opravil, je naravnost ogromno. Danes nam je lik profesorja Tomca še preblizu, da bi mogli pravilno oceniti to njegovo delo. Čim bolj pa se bo odmakl v zgodovino, tem bolj bo rasteł pred nami. Spoznali bomo, kaj smo imeli v profesorju Tomcu in koliko smo z njim izgubili. Zame pa že danes ni prav nobenega dvoma, da je bil profesor Tomec velik človek, svetniški lik, izreden organizatoričen talent, nenavadno sposoben vzgojitelj in voditelj, vzor laika borca v Katoliški akciji v naših dneh.

Gospod profesor — tako nazivajo njegovi ljubljani mladci prof. Tomca, kadar govorijo o njem — gospod profesor, hvala Vam za delo, ki ste ga opravili v Katoliški akciji in zanj!

Profesor Ernest Tomec med svojimi Mladci

Nekdo je pred kratkim takole označil g. prof. Tomca: »To je oster logik, s katerim se ni dobro spuščati v debato, ker lahko vnaprej veš, da boš pod težo njegovih dokazov propadel; je bister videc, ki je za desetletja naprej napovedal nevarnost organiziranega brezboštva tudi med Slovenci, napovedal odpad vsega, kar je polovičarsko in zahteval celotno in popolno katolištvo. Današnji čas dokazuje, da je on pravilno razumel znamenja časa. Toda za voditeljstvo mu je nečesa manjkalo: bil je mož brez čustev.«

Da, tako je mislil o njem svet, ki je čutil samo ostrino njegove logike, ki je poznal samo borbenost, s katero je nastopal proti organiziranemu

brezboštvu in proti katoliškemu polovičarstvu, ni pa vedel, kaj je gibal vsega njegovega dela, vse njegove borbenosti. Mi Mladci pa, ki smo bili dolga leta deležni njegove ekbri, dobro vemo, da je bil mož globokega čustva, da je vse njegovo delo, vso njegovo borbo gnala ena sama globoka ljubezen, ki je svetu danes tako manjka, to je nezimerna ljubezen do Boga, do Kristusovega kraljstva na zemlji, do katoliške Cerkev, in do slovenskega ljudstva. Iz te globoke ljubezni je rastle njegovo delo, tej ljubezni je žrtvoval prečute noči, leta trdega dela, iz te ljubezni je zrastle tudi slovenska dijaška Katoliška akcija. Ta ljubezen in popolno žrtvovanje za delo pri KA je bilo v njem tako živo, da ni mogel razumeti, če pri kakem Mladcu po dolgih letih vzgoje ni našel iste pripravljenosti za žrtvovanje samega sebe, kot jo je imel on. Ker večkrat ni mogel spati, je po sejah ali sestankih povabil kakega akademika na nočne sprehode, ki so trajali do polnoči ali celo do ene. Na takem sprehodu se je mladi akademik pritoževal, da ne zmore več trdega dela, ko pride s sej ali sestanki, da ima postano večerjo in boji se, da si bo skvaril želodec. »In kaj bo potem?« je odgovoril profesor. »Poglejte svetnike, obteženi z raznimi boleznimi, so ustvarili čudovita dela, s svojimi žrtvami so preobrazili svet. Milijoni ljudi pa skrbje za svoje življenje in kaj ostane za njimi? Kaj morejo pokazati, ko pridejo pred Sodnika? Dolžni ste skrbeti za svoje zdravje, dolžni skrbeti za red, a nikdar ne sme biti to ovira pri delu za verski apostolat.«

Malokomu je znano, s kakšno ljubeznijo se je profesor Tomec zavzel za kakega fanta, da bi ga pridobil za delo v Kat. akciji, ne toliko zato, da bi pomnožil število članov, kot zato, da bi fanta rešil. Marsikje so delali težave domači, češ fant naj študira in pusti organizacijo. On pa je hodil k popolnoma tujim ljudem, prošil in rotil, naj fanta puste h KA, da bo postal boljši, bolj resen in tudi bolj vnet za študij. V franciskanski cerkvi, kamor je hodil vsak dan k sv. maši in sv. obhajilu, je vzbudil njegovo pozornost študent, ki je vsako jutro tam prav zbrano in pobožno molil. Pozanimal se je, kdo je in odkod, in ko je zvedel, da je fant iz versko mlačne družine, da ima brezversko družino, se je z vso ljubeznijo zavzel zanj in skušal rešiti nedolžno dušo, za katero je slutil, da je v nevarnosti. Točno je naročil, kaj naj se naredi in sproti izpraševal o uspehu. Toda brezversko okolje je bilo le premočno in poleg tega zavito v neko meščansko vzvišenost, v katero mi iz proletarskih družin nismo mogli prodreti, poleg vsega še ena nerodna poteza — in stvar se je ponesrečila. Eno leto je fant še vztrajal v pobožnosti, nato je hitro navzdol in po treh letih je bil že agitator brezboštva. Teža gospod profesor dolgo ni mogel pozabiti.

Ko bomo počasi odgrinjali zaveso in pokazali našega gospoda profesorja tudi od strani, ki so jo poznali le Mladci in oni, ki so imeli res vpogled v mladevsko organizacijo, se bo marsikdo začudil: kaj, to je tisti mož, ki se mu je tako nasprotovalo? To je tisti mož, ki je moral svojo čast in dobro ime braniti celo pred sodiščem? To je oni, o katerem so govorili, da ne pozna čustev?

Gospod profesor je umrl, toda sadovi, ki jih je ohranilo njegovo delo, so sadovi božje milosti in ti sadovi so večni. Njegova Kat. akcija je zrasla iz ljubezni do Boga in Cerkev, nad njo je razlil svoj blagoslov Večni in to je poročilo, da bo prestala vse viharje. Mladci,

Profesor Ernest Tomec in borba proti komunizmu

Pri vsem svojem delovanju je pokojni profesor Tomec sledil načelu, da je v molku skrivnost uspeha. Njegovo ime se ni nikjer in nikoli omenjalo po časopisju, ne morda samo zaradi tega, ker zaradi svoje izredne skromnosti in ponižnosti tega ni pustil, marveč tudi zato, ker je hotel zaradi stvari same ostati čim bolj nepoznan, a zato čim bolj uspešen v svojem delu. Zlasti se je držal tega načela v borbi proti komunizmu.

Njegovo prizadevanje, da se propaganda brezbožnega komunizma pri nas na Slovenskem zaustavi in prepreči, izvira v glavnem iz leta 1932. Takrat je začel okrog sebe zbirati vrste katoliškega dijaštva, jih seznanjati s komunistično nevarnostjo, jim razlagati taktiko in metode komunizma ter jih organizirati v udarne in disciplinirane vrste Katoliške akcije. Prav tisti čas je bilo naše katoliško dijaštvo ogroženo, da podleže vplivom komunizma. Z neprestanim delom, neprestanim prepričevanjem in opozarjanjem, s tiskano in ustno propagando se je profesorju Tomcu posrečilo, da je katoliško izobraženstvo prepričal o resnosti komunistične nevarnosti. Mnogi so takrat majali z glavami, češ, profesor Tomec vidi povsod vse samo rdečo. Toda pozneje izkušnje so pokazale, da je imel on popolnoma prav, le da je bilo pozneje tu in tam prepozno. Vsekakor je v velikem delu zasluga profesorja Tomca, da je katoliška javnost v letih 1932-1936 dobila jasne pojme o nevarnosti komunizma, o njegovem značaju, njegovih metodah in ciljih.

Njegova borba proti komunizmu pa ni bila diletantska, bila je znanstveno pripravljena. Studiral je taktiko in metode komunizma iz njegovih neposrednih virov. Zato ni nič čudnega, če mu je bila tajnost komunistične propagande vedno jasno pred očmi in ga ni premočila nobena, še tako spretno zakrinkana akcija. Zal, da so tudi dobromisleči mnogokrat komaj spoznali pravilnost njegovih izjav, šele pozneje. Čeprav je doživel pri tem delu toliko nerazumevanja in toliko očitkov, vendar ni odnehal in je svojo borbo nadaljeval prav do konca.

Eno izmed velikih načel, ki so stala v ospredju pri njegovi protikomunistični akciji, je bilo načelo, ki ga je on navadno izražal s stavkom: podreti mostove. Hotel je s tem reči: komunizem sam ni nevaren, če je osamljen; nevaren postane tedaj, ako si naredi most h katoličanom in po njem vdira v njihove vrste. Logično sledeč temu načelu se je boril proti

Tik pred smrtjo, ko ga je zavest že zapuščala, se še zaprosil, da mu prebere odstavek iz protikomunistične papeške okrožnice »Divini Redemptoris«.

Tako je umrl mož, ki se je kot občudovanja vreden junak izčrpal v službi Cerkev ter v borbi z njenimi nasprotniki.

Drobne novice

Koledar

Torek, 28. aprila: Pavel od Križa; Vital, mučenec; Valerija, mučenica; Lukezij, spoznavalec; Teodora, devica in mučenica.

Sreda, 29. aprila: Peter Sanel, mučenec; Robert, opat in ustanovitelj reda; Tertula, devica in mučenica; Torpet, mučenec; Tihik, spoznavalec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gospod Franc Posavec, pekovski mojster in posestnik. Pogreb bo v torek, 28. aprila ob 3 popoldne v žal. kapela sv. Nikolaja, na pokopališču k sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljenim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

Na ekonomsko-komercialni visoki šoli v Zagrebu je bila diplomirana dne 25. aprila gospodična Marta Kovačič, doma iz Trzisača pri Mokronogu. Cestitamoi!

V SOBOTO IZIDE

znamenito delo slavnega zdravnika

Kirurgovo življenje

Napisal Andrea Majloch, prevel Mirko Javornik

„NAŠA KNJIGA“ III. let. 1. zv.

Ker naklada ni velika, pohitite z naročilom! Če jo želite dobiti po nizki ceni, se takoj naročite na zbirko „NAŠA KNJIGA“ kjer dobite do julija 3 obširne knjige za 84 lir (broširane, oziroma 107 lir (vezane).

Naročnina se lahko plačuje v obrokih.

Založba LJUDSKE KNJIGARNE v Ljubljani

Dogoni živine in zbiranje žita

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino sporoča: V mesecu maju bodo komisije, ki jim predsedujejo uradniki Prevoda, nadaljevale z običajnimi dogoni živine.

Za živino eo eredišča za zbiranje sledeča: 4. maja v Crnomlju, 5. maja v Novem mestu, 5. maja v Logatcu, 6. maja v Ribnici in Ljubljani, 11. maja v St. Jerneju, 12. maja v Metliki in na Rakeku, 13. maja v Ljubljani in Stični, 18. maja v Crnomlju, 19. maja na Vrhniki in v Kočevju, 20. maja v Ljubljani in na Grosupljem, 26. maja v Novem mestu, v Grahovem in Žužemberku, 27. maja v Logatcu in Velikih Laščah.

V mesecu februarju je bilo razdeljenih 5.340,3 etotov mesa, od tega 1.355,9 vojaštvu, 4.004,4 etotov pa prebivalstvu.

Zbirališča za žito so naslednja: 30. aprila v Crnomlju, 1. maja v Metliki, 2. maja v Trebnjem, 4. maja v Veliki Loki, 5. maja v Stični, 6. maja v Ljubljani, 7. maja v Ljubljani, 8. maja na Vrhniki, 6. maja v Logatcu, 7. maja na Rakeku, 11. maja v Dobropoljah in v Ribnici.

Nadaljevale se bodo kontrole občinskih prehranjevalnih uradov in pri malih trgovcih. V kratkem se bodo pri Prevodu spet začeli periodični sestanki občinskih tajnikov, na katerih se bodo obravnavala prehranjevalna vprašanja.

Nov zakon o učiteljih

Minister za ljudsko vzgojo Bottai je podal zastopnikom tiska izjavo o smernicah in določilih novega zakona o ljudskošolskih učiteljih. Po novih določilih so učitelji vključeni v sistem državnih uradnikov kategorije B, kar pomeni zanje izboljšanje gnotnega in pravnega položaja. Sedaj so učitelji postali pravi državni nameštenci in bodo razvrščeni od 12. do 9. uradniške skupine, dočim so bili doslej le v 13. in 12. skupini. Poslej bodo tudi učitelji v kmetijskih krajih lahko dosegli vrhunsko plačilno lestvico. Olajšen jim bo tudi prehod v učiteljsko službo v mestih, da bi mogli svoje otroke v mestnih šolah izobraževati. Le osem mest je izvezih, in sicer Rim, Bologna, Firenze, Genova, Milano, Napoli, Palermo in Torino. Vsaka plačilna kategorija ima po več stopenj, od katerih daje največja letnih 4000 lir dodatka, najnižja pa 600 lir. Celotni finančni efekt povišanja učiteljskih plač znaša 400 milijonov lir.

S srebrno hrabrostno kolajno je bil odlikovan triestinski domačin, podporočnik bojne ladje Ivan D'Arrigo, ki je bil pred vojno nameščen kot višji častnik na potniških ladjah družbe Linee Triestine per Oriente.

Areiran, ker je skrivaj kral živino in prodajal meso. Te dni so agenti urada za kontrolo cen pri Visokem komisariatu aretirali mesarja in posestnika Ivana Suhadolca, stanujočega v Vrhovcih št. 16. Suhadolc je skrivaj zaklaj evinjo in tri teleta ter je meso prodajal po višjih cenah, kakor so določene. Meso je bilo zaplenjeno in izročeno Prehranjevalnemu zavodu za Ljubljansko pokrajino.

Nova javna dela. Višji svet za javna dela v Rimu je odobril med drugimi tudi naslednja dela, ki se bodo izvršila v provincah Venecije Giulie: V Triesteju nove stanovanjske zgradbe za revne sloje v predmestju Rozzoli in Monte. V okolici Triesteja ureditev vodnih regulacij v rudniških področjih Antigiano in Rio d'Ospo. Na Fiumeji zgradba ljudskih stanovanjskih poslopj na Sušaku.

Velika umetniška razstava v Firnzi. V nedeljo so odprli v Firenzi obsežno umetniško razstavo. To je 23. medpokrajinska umetniška razstava. Zbranih je nekaj nad 600 del, slik, kipov in grafik. Večinoma so zastopani najmlajši umetniki iz Toskane. Razen tega so v Firenzi odprli tudi razstavo umetniških del slepcev.

Ustanovitev filmske družbe v Triesteju. Nedavno se je osnovala v Triesteju družba „Julia Filme“, ki ima v načrtu izdelovanje kinematografskih filmov, in sicer vseh vrst — od dokumentarnih do umetniških. Izdelovala pa bo samo filme na ozkem traku, ki prihajajo v poštev predvsem za predvajanje na podeželju in v manjših mestih, kjer ni večjih predvajalnih dvoran za film normalne širine. Družba bo zgradila v Triesteju posebne ateljeje, ki bodo najmodernejše opremljeni, v posameznih krajih pa bo skupno z lokalnimi činitelji preuredila prostore, oziroma dvorane za predvajanje filmov ter jih opremila s potrebnimi aparati. Filme umetniške vsebine bo izdelovala s sodelovanjem gledaliških igralcev in amaterjev.

Huda avtomobilska nesreča se je pripetila na cesti med Villa Vicentina in Monfalcone.

nejem. V smeri proti Monfalconeju je drvel osebni avto, v katerem so bili glavni ravnatelj petrolejske rafinerije Aquila v Trstu gr. Uff. Mario Marconi, ravnatelj iste družbe Odorik De Colle ter industrialec Henrik Garbarino iz Genove, šofiral pa je avto šofer 39 letni Tulij Tugnoli. Malo pred Monfalconejem je pretekel cesto tik pred avtom velik pes. Šoferju se je žival smilila, da bi jo povozil, pa je krenil z vozilom ob rob ceste, vendar je prenaglo in preveč zvil, tako da je avto zdrknil s cestišča ter se zaletel v obcestno drevo, kjer je ves pomlajen obležal. Pri tem trčenju je dobil šofer smrtno poškodbo ter je bil pri priči mrtev, ostali trije potniki pa so bili k sreči le lažje poškodovani.

Utonila v kanalu. V Villetti pri Monfalconeju je izginila že pred nekaj časom od doma 23 letna Avrelia Lepre. Domači so jo dolgo iskali, sedaj pa so našli njeno truplo, in sicer v kanalu Dottori, ki dovaja vodo iz Isonza k elektrarni.

Ljubljana

I V župni cerkvi sv. Jakoba bo tridnevna za pripravo na prvi petek v mesecu v torek, sredo in četrtek ob pol osmih zvečer. Šmarnična poobnost bo vsak dan ob pol osmih zvečer, zjutraj ob 6 pa šmarnična maša.

I Ravnateljstvo državne klasične gimnazije poziva vse svoje učence in učenke, da se zbere v torek, 28. aprila ob 15 na križišču pred Zalami, da se udeležijo pogreba umrlega g. profesorja Ernesta Tomca.

I Na koncertu odličnega italijanskega čelista Nerija Brunellija, ki bo v četrtek, 30. aprila, bomo slišali razna dela iz klasične in moderne literature. Brunelli je profesor rimske glasbene akademije sv. Cecilije in stalen koncertist na čelu. V svoji domovini in izven nje uživa velik umetniški sloves. Spored njegovega koncerta je naslednji: 1. Strauss: Sonata opus 6. 2. Paradisi: Siciliana. Boccherini: Rondo in Concert v d-duru. Kadencia v tem koncertu je Brunellija. 3. Alfano: Prvi romunski ples. Dunkler-Brunelli: Predica. Debussy: Sanje. Rimski-Korzakov: Čmrljev let. Na klavirju bo spremljal umetnik pianist Riccardo Simoncelli. Začetek koncerta bo točno ob pol 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Prodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Maticice.

I Prva slovenska uprizoritev P. Mascagnijeve opere »Priatelj Fric«, bo seznanila občinstvo z Mascagnijem s popolnoma druge strani, kakor ga poznamo doslej potom njegove veristične opere »Cavalleria rusticana«. Močna dramatika, ki označuje dejanje in glasbo v »Cavalleriji«, se umakne v »Fricu« mehkim liricnim razpoloženjem in intimnim lepotam izraza, ki pa ohranja vendarle bistveno Mascagnijevo elementarno čustveno moč. Peli bodo: Suzo — Vidaličeva, Frica — Franc, cigana — Golobova, doktorja — Popov, Haneza — Dolničar, Fridrika — Kristančič, Katarino — Poličeva. Dirigent: D. Zebre, režiser: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti, inscenator: inž. E. Franz.

I Čebelarstva podružnica na Viču je darovala za Mladinsko zavetišče na Viču 100 lir namesto venca na grob pok. Bernika Franca. Bog povrni!

I Tečaj o negi in prehrani dojenčka. V ponedeljek, dne 4. maja t. l., se prične ob štirih popoldne v Higienem zavodu, oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok, tečaj o negi in prehrani dojenčka. Vpisovanje v tečaj, ki bo samo popoldanski, je vsak delavnik dopoldne tudi telefonsko na štev 44-71 istotam (Dežji dom). Ure in dnevi tečaja se bodo določili po ustnem dogovoru.

I Prvi letošnji grah na trgu. Na trgu se je že pojavil prvi letošnji grah, ki je seveda prišel iz Italije, ki nam je že poprej, še bolj pa sedaj, dobavljala prvo zelenjavo. Ta grah je primeren za kuhanje v strožju, prodajajo ga pa po osem lir kilogram. Poleg cvetača se je pojavila na trgu slična italijanska kapusnica, ki ima tudi lepo in še bolj nežno jedro. To so »brokolice«. Medtem, ko uspeva tudi v naših krajih cvetača, pa »brokolice« ne uspevajo, vsaj noben vrtnar, kolikor nam je znano, dosedaj še ni poskušal s tem sadežem. Prodajalci zatrjujejo, da so »brokolice« še bolj okusni kakor običajna cvetača in tudi po njih segajo gospodinje prav pridno, ker se pripravljajo na iste načine kakor cvetača. Ze nekaj dni so na trgu artičoke po različnih cenah, od 2 do 8 lir glavica. Tudi po njih vlada precejšnje povpraševanje, zlasti s strani takih gospodinj, ki so si pripravile kaj olja ali masla. Na trgu se je pojavil tudi jarež v glavcih, ki daje prav okusno prikuho, pripravljajo pa ga približno tako kakor kolerabice.

I Revna družina s šestimi otroki od 3 do 12 let, brez doma in brez vsakih dohodkov — mož je star 72 let, bolan, nezmožen za delo — prosi usmiljena srca za kakršno koli podporo v hrani, obleki ali denarju. Darove sprejema uprava »Slovenec«, kjer je tudi naslov prosilca.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Torek, 28. aprila ob 17.30: Ifigenija. Red A. — Sreda, 29. aprila ob 17.30: Zaljubljena žena. Red Sreda. — Četrtek, 30. aprila ob 17.30: Vdova Rožinka. Izven.

Opera: Torek, 28. aprila. Zaprt. — Sreda, 29. aprila ob 17: Prijatelj Fric. Premiera. Red Premierski. Četrtek, 30. aprila ob 17: Prodana nevesta. Izven. Zelo nizke cene od 15 lir navzdol.

RADIO. Torek, 28. aprila, 7.30 Poročila v slovenski. — 7.45 Slovenska glasba. V odmoru (8.00) napoved časa. — 8.15 Poročila v italijanski. — 12.15 Koncert sopranistke Manje Mlečnik (pri klavirju Marijan Lipovšek). — 12.35 Kmečki trio. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanski. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. — 13.17 Radijski orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Sijanca izvaja pisano glasbo. — 14.00 Poročila v italijanski. — 14.15 Adamičev orkester. — 14.45 Poročila v slovenski. — 17.15 Komorno glasbo izvajajo: kvartet Ferro, sopranistka Masela Predit in pianist Giorgio Favaretto. — 19.30 Poročila v slovenski. — 19.45 Pesmi in napavi. — 20.00 Poročila v italijanski. — 20.30 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30 Pesmi volnega časa. — 20.40 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza. — 21.30 Znamivosti v slovenski. — 21.40 Orgelski koncert Pavla Ranžarja. — 22.10 Koncert violoniste Karla Rupla in pianista L. M. Škerjanca. — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarni: dr. Plečoli, Tyrševa c. 6, mr. Hočvar, Celovška c. 62 in mr. Gariuš, Moste, Zaloška c. 47.

Iz Triesteja

Predaja vodstva pri ženskem fašizmu. Nedavno se je izvršil v dvorani Littorio pomemben dogodek v fašistični organizaciji tukajšnje province. Nova poverjenica ženskega fašiza, Tereza Roiatiti, je prevzela vodstvo ženskih fašističnih organizacij v triestinski provinci od doedane dolgoletne poverjenice Karnele Rossi-Timeus. Izprememba vod-

Uspešno delo Pokrajinske delavske zveze

Poročilo mezdnega referata

Pokrajinska delavska zveza je posvetila svoje delovanje prvenstveno socialni zaščiti delovnih slojev ter je stremela za spopolnitvijo socialne zakonodaje, s katero naj se zboljša položaj vsega delavstva brez razlike. Poleg tega pa je vodila veliko število mezdnih akcij in skušala s kolektivnimi pogodbami ter mezdniimi sporazumi zboljšati gnotno stanje delavstva posameznih strok, odnosno industrijskih podjetij.

Glavni uspehi tega delovanja tekom zadnjega pol leta so sledeči:

1. Veljavnost vseh kolektivnih pogodb, tudi onih, ki bi zaradi odpovedi po 15. marecu 1941 morale prenehati veljati, je bila podaljšana. Nadalje je bilo za primer neuspešnih mezdnih razprav uvedeno obvezno razsodilno, ki končno veljavnost odloča o delavskih zahtevah, in so bile s posebnim predpisom razširjene kazenske sankcije tudi na kršitve kolektivnih pogodb in mezdni sporazumov.

2. Svoječasno določene minimalne mezde, kakor tudi mezde kolektivnih pogodb, tarifnih lestvic in razsodilnih sklepov so bile zvišane za 10—20%, s čimer se je preprečilo, da bi delodajalci, ki so delavcem po 1. juliju 1941 službo odpovedali, sprejeli iste ali druge osebe s starimi nezvišanimi mezdami.

3. Odrejena je bila samostojnost Inspekcije dela v okviru Visokega komisariata, kar bo povečalo nadzorstvo nad izvajanjem socialne zakonodaje, seveda le ob večji aktivni sodelležbi sindikatov.

4. Z veljavnostjo od 1. dec. 1941 so tudi za delojemalce v Ljubljanski pokrajini uvedene rodbinske doklade, ki znašajo za delavce od lir 5.40 do lir 10.50 tedensko za družinskega člana, za nameščenca pa od lir 8.70 do lir 14.70 za družinskega člana.

5. Vse kompetence bivšega SUZORJA so bile

stava se je izvršila z lepo manifestacijo, katere so se udeležili vsi predstavniki fašističnih organizacij ter državnih oblastev.

100.000 lir za siromake. Mestna hranilnica v Triesteju je ob priliki letnega zaključka podarila mestni občini znesek 100.000 lir za siromake.

Dobrodela loterija likovnih umetnikov. Na originalen način bodo likovni umetniki v Triesteju izvršili plemenito delo. Prireajo dobrodelno loterijo, pri kateri bodo kot dobitek razdeljena med kupovalce srečk slikarska in kiparska dela. Vsega skupaj bo 60 takih lepih dobikov. Dobitek te loterije pa je namenjen družinam vpoklicanih likarskih in kiparskih umetnikov.

Predavanje albanskega ministra. V dvorani liceja Dante je predaval minister za trgovino al. banske vlade Konstantin Kotte o gospodarskem položaju Albanije.

Vlom v trgovsko izložbo eo izvršili neznanzi v nočni temi na korzu Garibaldi. Razbili so izložbeno šipo na novi trgovini čevljev Tosolini ter so pobrali iz izložbe vso zbirko elegantnih damskih čevljev, s katero pa se niso mogli posebno okoristiti, ker eo bili razstavljeni samo čevlji za levo nogo. Lastnik trgovine pa trpi znatno škodo.

Tržaška pesem iz otroških ust v radiu. Zanimiva je bila radiodajala prireditelj šolske mladine v Triesteju, ki jo je preko tukajšnje oddajne postaje poslušala v sredo, dne 22. t. m. vsa Italija. Izbrani mladi pevci so peli same triestinske pesmi,

Iz Gorizije

Zivinski sejmi. Zivinorejski oddelek kmetijskega pokrajinskega konzorcija je za prihodnjo trimesečno dobo določil naslednje dneve in kraje, kamor naj se dožene goveje živina, namenjena za rejo: 24. aprila Tolmin, 30. aprila Gorizija, 10. maja Ajdovščina, 28. maja Gorizija, 30. maja Gradiška, 10. junija Ajdovščina, 25. junija Gorizija in 30. junija Romano.

Se vedno strelivo iz svetovne vojne. Pri Goriziji je 13 letni Lucijan Perigoj cepil drva. Pri tem je zadel s sekiri ob kos streliva, ki je bilo zaraščeno v lesu. Pri udarcu se je strelivo razpočilo z močnim pokom in so železni drobci ranili nesrečnega fantiča na mnogih krajih telesa. Odpeljati so ga morali v mestno bolnišnico.

S Spodnjega Štajerskega

Nesreča na cesti. V bližini ptujskega gozda v Gotovljah se je zgodila huda prometna nesreča. 52 letni delavec Karel Schuller se je vozil proti domu na kolesu tako neprevidno, da je zavozil v osebni avtomobil, ki ga je vrgel v velikem lohu na travnik. Pri tem se je hudo poškodoval in so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Padec na stopnicah. 67 letna brusarčeva žena Jožefa Kokot iz Maribora je v neki mariborski trgovini tako nesrečno padla po stopnicah, da si je zlomila levo roko.

Človeško truplo najdeno. V Fali so našli moško truplo, že močno razpadlo. Identitete še niso mogli ugotoviti.

Iz Hrvaške

Sporočilo Poglavnikov-ga stana, ki je bilo izdano v Zagrebu dne 22. aprila, t. l. pravi, da so se pred časom spustili na Romaniji planini pri Sarajevu štirje padalci, od katerih sta bila dva Angleza, eden oficir, drugi pa podoficir ter dva pripadnika bivše jugoslovanske armade. Sporočilo zatrjuje, da so domobranci vse štiri padalce ujeli in zaplenili vse material, ki so ga prinesli s seboj. Končno poudarja Poglavnikov glavni stan, da so bili po hudih bojih, v katere so posegali domobranci in ustaški oddelki ter skupine nemške vojske, očiščeni kraji okoli Han Pijeska, Sokolovca, Prače, kraji zahodno od Rogatice, sedlo Ploča ter vasi in naselja okoli Vlasenice, Milica in Srebrnice.

Zagreb dobi dve novi katoliški župniji. Zagrebški nadškof prevzvišeni g. dr. Stepinac je ustanovil v Zagrebu dve novi kat. župniji. Prva nova župnija bl. Nikole Taveliča bo v naselju Rudešu, druga, imenovana po pok. zagrebškem škofu bl. Avguštinu Kažotiču, pa za kraje za letališčem Boronjaj.

Nova gozdarska ravnateljstva na Hrvaškem. V Zagrebu je objavljena zak. odredba o ustanovitvi gozdarskih ravnateljstev v Hrvaški Mitrovici, Novi Gradiški, Bjelovarju, Ogulinu, Travniku, Omišu in Dubrovniku.

Hrvatski državni zavod za narodno prosveto bo v kratkem izdal svoje glasilo, v katerem bo objavil podatke o vseh sedanjih hrvatskih kulturnih in prosvetnih organizacijah in društvih.

»Elektrobosna«, veliko industrijsko podjetje v Jajcu je ob obletnici obstoja Nezavisne Države Hrvatske ustanovilo sklad 3 milijone kun za zidanje delavskih stanovanj.

Vodstvo Gavrilovičevih tovarn za izdelovanje salam in ostalega suhomesnatega blaga v

prenesene na Zavod za socialno zavarovanje, kar je pospešilo poslovanje zlasti v neugodnih zadetvah. Nadalje sta bila pri socialnem zavarovanju uvedena dva nova razreda, razveljavljena prejšnja kategorizacija gostinskega osebja, na novo urejeno zavarovanje postrežnic ter zvišani denarni ekvivalenti za naturalne datjave, s čimer se je primerno zvišala hranarina, gostinsko osebje se zavarovalo po dejanskem zaslužku ter zvišale odškodnine v neugodnem zavarovanju.

6. Spremenjen je bil zakon o pokojninskem zavarovanju nameščenecv s spremembo plačilnih razredov tako, da so sedaj nameščenci zavarovani že približno za dejansko prejemke ter so se zboljšale invalidske, starostne, vdovske in otroške rente.

7. Izvršena je bila kategorizacija gostinskih podjetij, uvedena obvezna nagrada v kavarnah ter predpisana zaposlitev kvalificiranih moči v restavracijah, kavarnah in hotelih, s čimer so se zboljšali na eni strani prejemki osebja, na drugi strani pa se je zmanjšala brezposelnost kvalificiranih moči.

8. Za delavstvo, zaposleno pri javnih gradbenih delih, je bila z veljavnostjo od 17. okt. 1941 predpisana minimalna mezda lir 3.20 za nekvificirane in lir 4.50 za kvalificirane delavce. Na ta način je bila njih mezda zvišana za 20 do 42%.

9. S posebno uredbo je bil določen čas za odpiranje in zapiranje obratov ter se je v nekaterih strokah zboljšal položaj v prid delojemalcem. Za nekatere stroke je bila uredba naknadno spopolnjena na podlagi pritožb PDZ.

10. Brezposelnim delavcem so bile priznane izredne brezposelne podpore, in sicer po deset vsem tistim, ki bi imeli pravico na podaljšano podporo, vsem ostalim pa, ki so bili tekom zadnjih dveh let vsaj pet mesecev zaposleni, pet izrednih podpor.

Petrinji namerava znatno razširiti vse tovarniške obrate.

Obletnica smrti dr. Ivana Merza. Ob štirinajsti obletnici smrti dr. Ivana Merza eo bodo 10. maja letos vse hrvatske katoliške organizacije toplo spominjale ustanovitelja hrvatskega orlovesko-križarskega pokreta.

Novi predsednik Velikega križarskega bratstva. Za predsednika hrvatskega velikega križarskega bratstva je imenovan dr. Lav Znidarčič.

Iz Srbije

Prosvetne razmere v sedanji Srbiji. Po lanskeletni prekinitvi rednega šolskega pouka, ki eo ga v glavnem povzročili vojni dogodki, zatem pa notranji neredi, eo počasi življenje po srbskih šolah ureja ter eo je reden pouk prišel že skoraj po vseh srbskih šolah. Po statističnih podatkih, s katerimi trenutno razpolaga srbsko prosvetno ministrstvo, obiskuje danes ljudske šole na sedanjem srbskem področju, t. j. v Srbiji in Banatu, 445.000 učencev. V tej številki ni obsežen sam Belgrad, ki ima s svojim upravnim področjem 45.000 ljudskošolskih učencev.

Za vse te šolarje ima srbska prosvetna uprava na razpolago 7200 razredov. Med ljudskošolskimi učenci je več dečkov, kakor pa deklic. Dečkov je 227.000, deklic pa okoli 218.000. Povprečen obisk šolskih otrok znaša 78 odsotkov. Na vsakega učitelja pride 113 šolarjev. Mesta z Belgradom skupno imajo 74.928 učencev. Dečkov 41.737, deklic pa 33.191. Število dečkov po mestih je povsed večje od števila deklic. Na deželi je razmerje med obema približno enako. Podoželeke ljudske šole obiskuje okoli 370 tisoč otrok. Od posameznih okrožij ima največ šolo-obvezne mladine banatsko okrožje, zatem leskovsko, na tretjem mestu je pa kragujevsko okrožje. Banatsko okrožje ima 32.000 šolarjev, leskovsko 16.381, kragujevsko pa 15.900. Kader učitelstva je popoln, vendar učitelstvo zaradi jesenskih in zimskih dogodkov še ni moglo biti pravilno razporejeno, kar eo bo pa zgodilo tudi v najkrajšem času.

V Leskovcu v Srbiji je umrla v starosti 92 let Vasilija Ivana Teokarovič, žena Mite Teokaroviča, bivšega industrialca iz Leskovca in mati sedanjih srbskih industrialcev in lastnikov tekstilnih tovarn v Paračinu in Vučjem, Vlade, Laze in Slavka Teokarovičev.

Uvajanje reda v Leskovcu. Mestna občinska in policijska uprava eta sporazumno izdali naredbo, po kateri morajo biti vsi pločniki pred hišami in stanovanji pometeni in očiščeni vsako jutro najpozneje do osme ure.

V Belgradu je umrl dr. Zarko Kravič, bivši sekundarni zdravnik sanatorija na Brestovcu. Po velikonočnih praznikih, ko eo nastopili topljši dnevi, eo je prišel v Belgradu pouk v posameznih gimnazijah. Odelej imajo dijaki pouk najmanj trikrat na teden. Pouk bo trajal do meseca junija. Tega meseca bo tudi maturata.

Dijaško gledališče »Srbija«, ki prireja predstave v Belgradu, je poslalo županu v Kragujevac deset tisoč dinarjev kot svojo podporo za tamošnjo siromahno mladino.

Voliček si je odpel srajco, da bi pokazal jopico, pa je obstal, kot bi treščilo vanj...

»Grom in strela!« je zavpil. »Tudi meni je ukraden!«

»Voliček, hočeš reči, da je tvoja nova jopica izginila?« ga je vprašal Mišek,

Rimsko pismo:

Po Rimu »onkraj obzidja«

Ko sem zbiral podatke o novih rimskih cerkvah, sem bil prisiljen, da sem obhodil nove mestne dele in predvsem vsa predmestja. — V »Diario romano« e vaticanu sem našel le imena novih cerkva in ulice, kje se nahajajo. Na škofjskem vikariatu so mi dali nekaj splošnih podatkov — in sem se zelo čudil, da si še nihče ni vzel truda in imenitne papeške pobude podrobneje popisal. Rekli so mi, da v farnih listih navadno izide opis nove cerkve tedaj, ko je blagoslovljena, da pa enotnega spisa o novih cerkvah še nimajo, ker delo še ni končano.

Torej mi ni kazalo drugega kakor vzeti pot pod noge in posamezne obiskati. Takoj sem videl, da nove mestne cerkve niso nekaj, o čemer bi celo domačini bili posebno poučeni. Vsi še precej poznajo stari Rim, novega pa zelo malo. Razen tega je treba vedeti, da je tudi med samimi mestnimi prebivalci polovica ljudi, ki so se šele zadnja leta naselili v mestu. Takoj to opaziš, ako hočeš od mimoidočih dobiti kake informacije. Zelo pogosto dobiš odgovor: »Oprostite, gospod, nisem še dolgo v mestu in se sam ne spoznam. Vprašajte koga drugega.«

Toda prav nič mi ni žal za čas, ki sem ga pri tem izgubil. Tako sem obiskal mestne dele, ki bi jih sicer nikdar ne videl in imel sem zlasti priložnost ogledati si nova predmestja, kamor po navadi tujec sploh ne zaide. Novo mesto, to moram takoj reči, napravljajo odlični vtis. Po lepih stavbah, širokih, snažnih cestah, po krasnih parkih in drugih javnih nasadih ter simetrični pozidavnosti se bo tudi moderni Rim lahko z upravičenostjo uvrstil med najlepša evropska mesta. Takoj omenim še drugo značilnost: Predmestni značaj velikega mesta so prav za prav ohranili le nekateri starejši mestni deli, ki so bili na periferiji pred nastopom modernega Rima. Kar pa sedaj zidajo in čeprav na skrajnih mestnih koncih, je vse velikomestno: šest- do devetnadstropne palače, široke, sončne ulice, za katere »predmestne« prebivalce zavajajo stanovanjci v mestnem središču, in pa dobre prometne zveze na vse kraje. Stanovanje v rimskih predmestjih je navadno udobnejše, prijetnejše in mirnejše kakor v mestnem središču. Premožnejši ljudje se močno selijo iz centra v nekoliko višje ležeča predmestja, kjer imajo več zraka, več sonca in več miru.

I.

Posebno sem bil vesel poti na Monte Verde. Vprašali boste: kaj je tudi to kak rimski grič? Seveda, in še kako imeniten! Samo v »Vodnikih po Rimu« ga še ni našli, ker je šele zadnja leta bil zazidan in poseljen. Danes tvori skrajni južnozahodni del mesta, še precej daleč onkraj Gianicola v smeri proti morju. Na Monte Verde precej najlažje, če se pri Mariji v Kozmedinu ob Tiberi veeš na tramvaj številka 28, ki te bo pripeljal na določeni cilj. Cesta se namreč vije precej navkreber. A najprvo je treba prevoziti znameniti Trastevere, kjer mgolji preproste ljudstva in krasnih otrok, nad katerimi bi sam Rafael imel veselje. Znano je, da so nekdo slikarji in umetniki, ki so se mudili v Rimu, zahajali v Trastevere iskat si obrazov in značilnih tipov za svoje umotvore. Tu prebiva revno, a ponomno ljudstvo, ki o sebi trdi, da je edino pravi naslednik nekdanjega rimskega prebivalstva. In na tem bo precej resnice. Tu je nekdo bila tudi judovska četrt, dokler jih niso pregnali onkraj Tibere v močno obzidani judovski ghet. Tam so kupčevali s starinami, uganjali mazašto in bili srečni, ako je eden ali drugi papež nekoliko prijazneje z njimi postopal. Sicer so pa še vedno našli pota in možnosti, da so prišli do denarja, ki so si ga sčasoma toliko nabrali, da so ga celo papežem posojali. Denar jim je odprl dostop celo v stare plemiške rimske družine. Sicer pa v papeškem Rimu judovstvo ni bilo nikdar plemensko vprašanje, marveč izključno le verski problem. Razen tega Judje v Rimu in tudi v Italiji niso nikoli bili posebno močno razširjeni.

Slovenski obiskovalci Rima poznajo Trastevere največ iz obiska sv. Cecilije, ki je hitro onkraj mosta čez Tiber. Mi pa tokrat krenemo na levo mimo ministrstva za vzgojo naroda in potem dalje ob Tiberi mimo lepe nove cerkve, ki pa še ni popolnoma dogotovljena, pa nam napis pove, da bo župna cerkev in da jo gradi sv. Stolica. Tako je tudi z drugimi novimi cerkvami v Rimu. Stališče je pravilno: Čudno bi bilo, ko bi preganjali poganstvo po daljnih misijonskih deželah, a bi mirno gledali, da se moderno poganstvo razširi v samem središču krščanstva. Urejenega dušnega pastirstva si brez cerkva ni mogoče misliti. Isto stališče seveda velja tudi za naše domače slovenske razmere.

Pot nas vodi mimo železniške postaje v Trastevere, dalje v breg mimo največje rimske bolnišnice Ospedale Littorio, ki je zgrajena po načinu paviljonov kakor ljubljanska, končno še mimo Mussolinijevega instituta in še malo na desno — pa se ustavimo vrh Zelenega griča. Seveda bo sčasoma ostalo le še ime, ker mesto so tu širi vprek čez hribe in doline, premagujejo s tehniko in podjetnostjo vse ovire. Monte Verde je v resnici cela skupina gričev, ki pa izgubljajo svoje oblike pod rastočim mestom, kakor so jih stari rimski griči izgubili pod nek-

danjim mestom, da jih je komaj še mogoče spoznati. Vendar je svet tu močno dvignjen, tako da je lep razgled na vse strani. Nad Rimom kraljuje kupole, z južnega konca mesta, ki je industrijski, odmeva ropot strojev le kot daljni šum morja, a tu gori vlada božji mir kakor v najprijetnejšem letovišču.

Mestna uprava je poskrbela za lepoto in udobnost tudi teh najbolj oddaljenih okrajev od središča mesta. Monte Verde nima le dvotirne cestne železnice, ki pelje prav na rob mesta, in avtomobilsko zvezo s središčem, ampak ima tudi lepo zaraščen park za poletij in velik sončen trg za ostali del leta. Trg ni manjši kakor Piazza Navona sredi mesta. Ker je dan toplej in sončen, na njem kar mgolji ljudstva. Moj Bog, koliko je otrok in kako zdravi in krepki otroci! In mladi zakoni! Čisto mlade matere pazijo na svoje Marcelle, Concette in Giovannije, medtem ko krpajo perilo in pletejo nogavice — vedno v živahnem razgovoru s svojimi sosedami. Mladi zakoni so poročstvo bogate rodnosti. Ker mladi ljudje imajo idealizem, imajo vero vase in v življenje ter tudi pogum sprejeti neobhodne žrtve na sebo, medtem ko so starejši zakoni pogosto le špekulacija za zavarovanje lastnega predragocenega življenja, kjer ni več mesta in tudi ne volje za večje število otrok. Z leti v človeku vse peša, samo sebičnost raste in skrb za lastno preskrbo. Narod, v katerem postanejo mladi zakoni redkost in tako rekoč ponesrečena izjema, ne bo dolgo živel in se upravičeno že oglašajo njegovi dediči.

Ne mislite, da dela Monte Verde vtis proletarske četrti. Nikakor ne! Ceste so asfaltirane, prijazne, stanovanjske hiše so sredi bujnih vrtov, nižje ležeči dolinski svet pa je zazidan z visokimi stanovanjskimi palačami, ki dosega osem in deset nadstropij. Javne oblasti očividno dobro

Sport

23. nedelja državnega nogometnega prvenstva

Torino povečal naskok — Venezia doma poražena

Rim, 27. aprila. — Dva dogodka sta bila pri večeršnjem državnem nogometnem prvenstvu posebno važna: tekma v Torinu in gostovanje Rimljanov v Benetkah. Doslej je vodilo torinsko moštvo s 30 točkami. Včeraj je igralo z odlično enajstoroč Juventus in jo odpravilo z 2:1. Točki, ki si jih je včeraj priboril Torino, sta silno dragoceni in bosta morda celo odločilni pri končni kvalifikaciji. Z zmago nad Juventusom se je moštvo Torina uvrstilo na prvo mesto in vodi z 32 točkami.

Benetčani so pohiteli na idilično igrišče na otoku, da se prepričajo, katero moštvo je udarnejše: Roma ali Venezia? Odlična obramba Venezije je pridno čistila, prodornejši Romi pa se je le posrečilo, da je poslal žogo v mrežo. Svoje gostovanje v Benetkah je opravila Roma s pomembno, čeprav tesno zmago. Izid je bil 1:0 za Romo.

Prav dobro so se držali včeraj naši sosede Triestinci. V gosteh so imeli Genovo, ki je v zadnjih tednih prodrla vse do vodilne tričlaneke skupine. Triestinski gledalci so vneto navijali, moštvo pa se je borilo s tisto vneto in srečo, ki so jo pokazali na začetku jesenskega dela prvenstva. Triestina je premagala Genovo z 2:1. Kaj prida si sicer ne bo mogla več opomoči, za Genovo pa je bil to občuten udarec.

skrbe za primerna, zdrava stanovanja tudi nižjih ljudskih slojev. Naselbina ima moderno zidano osnovno šolo, otroško zavetišče, javno kopališče in dve župni cerkvi, ki sta kakih petnajst minut narazen. Obe sta bili zgrajeni v zadnjih štirih letih. Prva leži v dolini sredi visokih stanovanjskih hiš in je posvečena Mariji Materi Božje Previdnosti. Cerkev more obseči do 2000 vernikov hkrati, ima tri ladje, je svetla, snažna in čisto preprosta. Druga cerkev stoji na hribu čisto na obronku mesta. Bila je šele lani izgotovljena in je posvečena Gospodovemu Spremenjenju na gori. Cerkev je prejšnji podobna in približno enake velikosti. Je prav tako snažna in svetla s tremi oltarji in lepim, iz lesa izrezljanim križevim potom. Nove rimske cerkve imajo sploh zelo čedne križeve pote, ki pa nikakor niso tipizirani kakor pri nas, temveč ima vsaka cerkev izvirne podo-be, ki so le redko slike, pač pa navadno reliefi iz gline ali lesa. Fari imata vsaka po osem do deset tisoč duš. Natančnega števila nisem mogel zvedeti.

Ker je bil dan izredno jasen, sem mogel uživati še krasen razgled, ki se nudi s 85 m visokega hriba. Očarujoč je pogled proti severozapadu na vatikansko mesto in za njim na mnogo opevani Monte Socrate v daljavi. Sedaj je pokrit s snegom. Severovzhodno so v snežni belini Sabinske gore in še bolj zadaj Abruzzi, prav tako v snegu so nekoliko bolj proti jugovzhodu Alban-ske gore, medtem ko tu zemlja že čisto diši po pomladi. Na jugu in vzhodu Rima leži otožna rimska kampanja, za katero se daleč v ozadiju dviga značilna glava Kirkeine gore, ki je nekoliko podobna Kleku nad Ogulinom. Tik v podnožju pa leži Rim, ki se razliva kakor morje preko ostankov počnelega Avrelijanovega mestnega obzidja v nove evoteče mestne dele. Večno mesto, katerega preteklost se harmonično spaja s sedanostjo, kakor si v družini smrt in življenje vedno segata v roke. In tu opazim, da je sv. Pavel zunaj mestnih vrat, žigzar pročelje poljubila zahajajoče sonce, tudi že sredi nove mestne četrti.

Pomota

Halo! Ne, ne. Tu ni policija. Ostanite samo pri aparatu. Policija bo kmalu tu.

Rim — Lazio : Napoli 1:0
Modena — Ambrosiana : Modena 1:0.

Tudi po večeršnjih nedeļi je ostal Torino na vrhu razpredelnice. Svoj naskok pa je povečal in ima 32 točk. Vretni red ostalih moštve je tale: Roma 31, Venezia 28, Genova 26, Lazio 25, Milano in Juventus 24, Bologna in Triestina 23, Liguria 22, Fiorentina in Ambrosiana 21, Livorno 20, Atalanta 19, Napoli 15, Modena 14.

V drugem prvenstvenem razredu vodi Bari s 34 točkami, na drugem mestu pa je Padova. Podrobni izidi večeršnjih tekem tega razreda so bili: Spezia—Bari 1:1, Savona—Prato 2:0, Alessandria—Vicenza 0:0, Pro Patria—Udinese 0:0, Pescara—Fiumana 2:0, Padova—Lucchese 5:0, Reggiana—Novara 0:0, Pisa—Siena 1:1, Brescia—Fanfulla 3:0.

Herberger v »škripcih«

Šest dni nas še loči od velike mednarodne nogometne tekme med Nemci in Madžari. Nemce čaka v nedeļi v Budimpešti nenavadno trda preizkušnja. Za Herbergerjevo enajstoročje bo to četrta letošnja mednarodna tekma. Prvo, proti Hrvatoma v Zagrebu, so dobili, drugo proti Švicarjem na Dunaju so izgubili, s Španci pa so igrali neodločno. V vsem beležijo doslej torej eno zmago, en poraz in en remis.

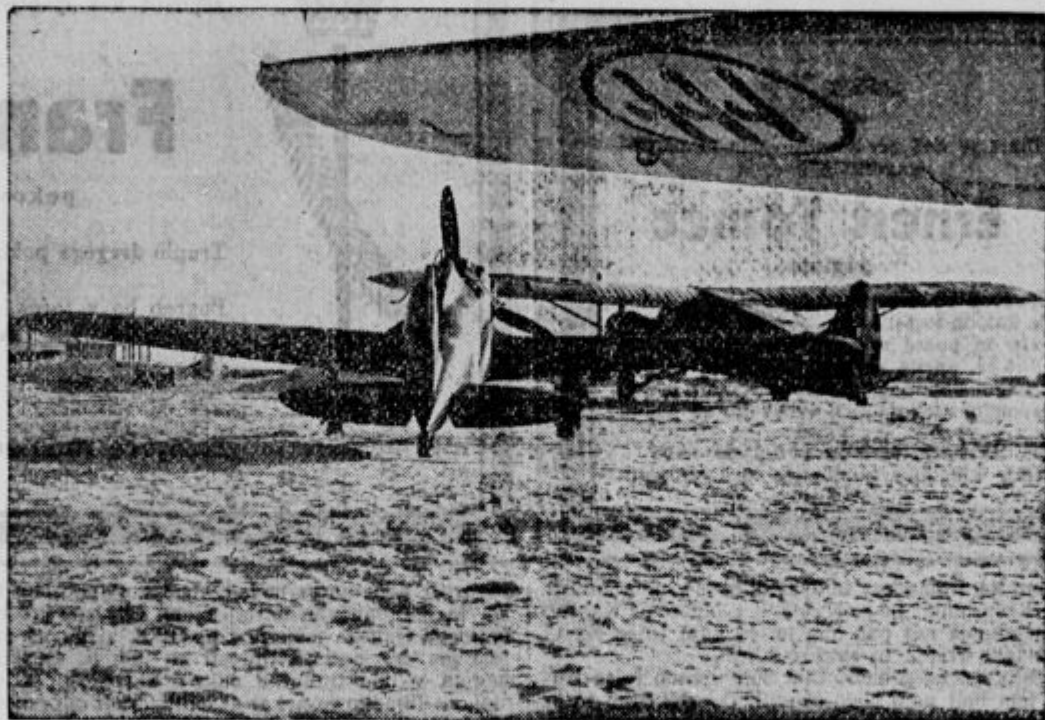
Herberger, izkušeni trener nemške reprezentance, se zaveda, da bo nedeļe srečanje v Budimpešti hudo vroče. O Madžarih je znano, da so na lastnih tleh naravnost nepremagljivi. Nemškim nogometašem se doslej še ni posrečilo, da bi se vračali iz Budimpešte kot zmagovalci. Od 601.822 igralcev, kolikor jih šteje nemška nogometna zveza, je izbral Herberger 20 najboljših. Z njimi se je umaknil na deželo, da bi jih vugiral in okrepil za nastop proti Madžarski.

Casnikarjem, ki so ga obiskali je izjavil, da njegovi fantje niso v najboljši formi. Občuti se pomanjkanje rednega treninga, kajti reprezentativni igralci so večinoma zdaj v vojaški službi, zdaj na dopustu. Za primer je vzel tekača Rudolfa Harbiga in druge rekorde, ki letos ne bodo mogli postaviti najboljših rezultatov. Sportniki, ki so na bojišču, trenirajo pod težjimi okoliščinami in to moramo upoštevati, ko ocenjujemo njihove uspehe, je naglasil državni trener. Glede na tekmo v Budimpešti je izjavil Herberger naslednje: »Pričakovanja ne smemo biti preveč optimistična. Sam državni športni voditelj je ponovno naglasil, da moramo tudi športne uspehe preostati z merilom, ki ga narekujejo vojne okoliščine. Glavno je, da se udeležujemo. Športnega zastoja ne sme biti in ga tudi ne bo!«

Preložitev kolesarske tekme v Ljubljano. Za dne 10. maja je bila predvidena velika kolesarska dirka na progi Gorizia—Ljubljana—Gorizia. Zaradi nastalih ovir pa je tekma do nadaljnjega preložena.

Aračič — voditelj srbskega športa. Ob zadnji reorganizaciji srbskega športa je imenoval prosvetni minister športni odbor, kateremu na čelo je postavil inž. Milivoja Vuka Aračiča. Doslej je bil Aračič načelnik v ministrstvu za ljudsko telesno vzgojo, ki pa je po novi ureditvi državne uprave ukinjeno in podrejeno kot samostojen oddelk prosvetnemu ministru. Aračič se je udeleževal zlasti pri uvedbi zakona o obvezni telesni vzgoji, razen tega pa je bil znan kot zadržni delavec. Ob prevzemu nove dolžnosti je izjavil, da se bo boril proti profesionalizmu v nogometu in boks, v ostalem pa bo skušal organizirati srbski šport na široki ljudski podlagi.

Japonci so priredili nedavno v obmorskem mestu Dairenu pomladanski maratonski tek, katerega se je udeležilo 147 tekmovalcev. Zmagal je Moku Sochou v času 2 uri, 34 minut, 43 sekund. Tekli so po progi za avtomobilske dirke, dolžina pa je znašala točno 42.192 m.

Italijanska lovška letala na ruski fronti

Gianina Valenti Tauda

Pisma v modrem ovitku

Veak dan, kadar mu je vojaški poštar izročil pismo v modrem ovitku, se je Ricardo Deni spraveval, kdo je tista, ki mu vsak dan piše? Brez podpisa, brez znaka, po katerem bi spoznal pisavo kake znanke.

Vea ta pisma — polna melanholije, ki je označevala zelo občutljivo dušo — so prihajala iz Rima. Sprva je mladi mož bral pisma le s posemehom. Ni bil prijatelj skrivnosti. Toda kmalu se je teh čudnih ljubavnih pisem navadil. Hrepeneče je vedno čakal na pisma, pisana z veliko, elegantno pisavo. V vseh pisemih se je pojavljala pesem polna oboževanja, pohval za njegovo hrabrost in podvige v aviaciji.

— Slišala sem vse, kar se govori o vas, vaših podvzetijih v Afriki, nato v Španiji, — mu je pisala neznanka v svojem prvem pismu. Nikdar vas še nisem videla. Moja domišljija vam ne daje niti obraza, kajti nisem zaljubljena v vas. Zaljubljena sem v vaše podvige, v vaše stalno preziranje smrti...

Ricardo Deni je bil letalski kapetan, čeprav še zelo mlad. Komaj je sklenil akademijo v Caserti, je že prisostvoval vojni v Afriki. Nato je odšel v Španijo. Tu si je pridobil vsa odlikovanja, ki jih mlad častnik lahko dobi. Imel je osem in dvajset let, bil je visok in močan. Toda njegovo lice, nekdaj krasno, je bilo sedaj spačeno po brazgotinah dveh strašnih ran: na bradi in na čelu.

Bil je brez rodbine. Živel je sam, brez topline, brez ljubezni... Nebo mu je bilo dom, letenje lju-

bezen. Vedno, kadar so njegovi tovariši začeli pripovedovati o svojih ljubih, o ženah, dekletih, se je počutil osamljenega. Tedaj je s hvaležnostjo pomislil na ono, ki mu pošilja ljubka pisma.

Zeljno je pričakoval pisma. Pohleпно je čital v nadi, da bo kdaj našel sled o tej neznanki. Skrivnost je še vedno ostala le skrivnost...

— Se bova kdaj videla? — mu je pisala. — Morda bom prišla nekega dne v Castiglione del Lago, da vam rečem: Tu sem, sentimentalno dekle, ki je zaljubljeno v vaš pogum...

S strahom je pričakoval ta dan. Često se je zagledal v ogledalo in z roko potegnil preko čela, kakor da bi hotel s tem izgladiti brazgotine.

— Oh, ko me bo zagledala!...

Zamislil si je mlado ženo... Je lepa? Morda grda? Plavalasa ali črnolasa? Morda pustolovka? Morda pa bogata dekle, ki je vea utonila v sentimentalnosti?

Ko se je nekoč vrnil z letenja, so mu sporočili, da ga pričakuje mlada dama.

Novico je prinesel narednik. Kapetan Deni ga je hitro vprašal:

— Kako izgleda ta gospodična?

Narednik je zamahnil z roko:

— Kako izgleda? Gospod kapetan, po pravici rečeno, nisem je natančno pogledal. Ne morem vam je natančno opisati! Toda če se ne motim, je zelo, zelo lepa...

Ime ji je bilo Marija. Ni bila ravno lepa, toda v očeh — velikih, sanjavih — in v nasmehu je bilo nekaj prijetnega, privlačnega. Bila je plavalovka, nežna, bitje kakor igračka, občutljiva, nadzemska.

Ko je vstopil v mali salon oficirskega kluba, je Ricardo Deni takoj zapazil, da je silno prebledela. Nato je šepnila:

— Ste vi?... Ste vi kapetan Deni?

Mladenka ga je gledala s široko razprtimi očmi. Bila je zelo razburjena. Ustnice so ji drhtele. Za njo, ki ga je gledala skoraj prepričano, je bilo ogledalo. Kapetan Deni se je v njem jasno videl. Zdelo se mu je, da se še ni nikoli bolje videl, kakor ravno sedaj. Ko je opazoval mladenkino lice, si je mislil, da ni na svetu gršega obraza, kot je njegovo...

Zaradi tega je odgovoril naposled z odločnim glaseom:

— Kapetan Deni se je smrtno ponesrečil...

Dekle je zadrželo, potegnilo z roko preko čela in se spustila v naslonjač. Izgovorila ni niti besede. Dvignila se je solznih oči in se počasi oddaljila. Kakor da je nenadoma ostarela, je odšla počasnih korakov, sključena...

— Vendar je bilo najbolje!... si je govoril, ko je ostal sam.

Prižgal si je cigareto. Nato se je začel eprehajati, nervozno, z enega konca salona do drugega. Glej, toliko zaželeni trenutek je prišel, toda ni mu prinesel zaželenega sreče. Zopet je čisto sam. Pisma v modrem ovitku ne bodo več prihajala. Skrivnost je odkrita...

Njegova usoda je in bo, da ostane osamljen! Spomnil se je, da zaostaj pričakuje pošte, kot jo je do edaj...

Zvečer je bil zelo razburjen. Zgodaj se je umaknil v svojo sobo. Dolgo je razmišljal, končno se je odločil, da v najkrajšem času zaprosi za pre-mestitev v kolonijo.

Končno je zaspal. Imel je težke sanje. Kdo ve, kdaj bi se prebudil, da ga ni zbudil narednikov glas.

— Gospod kapetan, ekspres pismo za vas!

Bil je iznenaden. Pismo je bilo njeno.

Sprva mu je pisala o sebi, svojih že umrlih starših, svojem brezciljnem življenju in stari hiši, ki je bila prevelika in premračna. Nato...

—...to si bil ti, takoj sem to čutila. Zakaj si me nalagal? Zakaj si me tako hudobno odpodil? Je bilo potrebno, da ti priznam, kako te ljubim. Čeprav sem sprva ljubila tvoj pogum, ljubila sem tudi tebe. Spoznala sem, kako dobro in plemenito erce imaš. To je ljubezen, o kateri sem vedno sanjala, katero sem vedno pričakovala... Ljubim te... ni važno kako izgledaš... Vedi, da sedaj pričakujem novic od tebe. Dovolj mi bo ena sama beseda, da bi prišla, da bi poletela k tebi...

Takoj je skočil pokoncu. Hitro je odgrnil zaveso in pogledal na nebo: Bilo je lepo, vedro...

Malo kasneje je bil že poleg svojega aparata. Nestrpno je čakal, da odleti. Čutil je potrebo, da je daleč od sveta, da bi si zbilstril misli...

Ko se je naposled spustil na zemljo, mu je priznal tovaris:

— Danes si izvajal najsičajnejše akrobacije, čeprav vemo, kdo si in kakšen si! Včasih si res čuden. Cuj...

Ni še mieli dokončal, ko je kapetan Deni že stekel h pošti. Ves upehan je zahteval formular za brzobjavko.

Napisal je eno samo besedo:

— Pridi!...

Miklova Zala

SPISAL DR. J. SKET

REKAT E. GODEC

91.

In božja pomoč nam je pomagala. S čudovito hrabrostjo smo zagnali Turka z zidovja, ga vrgli raz nasipe in gonili potem v njegov tabor. Tam pa se je ustavil in začelo se je mesarsko klanje. Tvoj oče, stric Marko in jaz smo stali v bližini menih Kapistrana. Kakor da bi bila njegova svetost panala svinčenke, nas ni nobena zadela.

92.

Naenkrat pa pridrvi v najljutejšem begu četa janičarjev mimo nas. Kakor bi trenil, udari neki Turčin sivolasega menih po glavi, a v tistem trenutku odbije k sreči tvoj oče, Zalika, namenjeni udarec ter prebode sovražnika, da se zgrudi na tla. Tako je rešil tvoj pokojni oče življenje pobožnemu menihu.

93.

Za to rešitev je podaril pobožni menih tvojemu očetu v dar kar tam na mestu in vprico nas to srebrno svetinjo, ki jo imaš zdaj ti v rokah, Zalika. Dobil pa jo je menih, kakor je pravil, v dar od samega svetega očeta v Rimu. To nas je še bolj navdušilo ter smo še bolj udarili na bežečega Turka. Sele nočna tema nas je ustavila.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Film neverjetnih ljubzenskih doživljajev

Vraža deklica

Meloyne Douglas, Joan Blondell

KINO UNION - TEL. 22-21

Zabavna glasbena komedija polna romantičnih ljubavnih dogodivščin

Tri zlate deklice

Deana Durbin, Nan Grey, Helen Parrish, Charles Winninger, Vlasta Burian

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Film mladostne poezije, zlatih sanj, smeja in solz prve ljubezni

URA KEMIJE

Andrea Checchi, ALIDA VALLI, Carlo Campanini, Irasema Dillian, Sandro Ruffini in nebroj lepih mladih deklet

KINO MATICA - TEL. 22-41

Čim debelejšje je dekle, tem lažje se poroči

Pri enem od zahodno-afriških plemen se je do najnovejših časov ohranila čudna navada. Pri tem plemenu namreč cenijo dekleta — bodajo žene, ne n. pr. po lepoti, pridnosti, čednosti, temveč po težji. Očetje oddajajo pri tem plemenu svoje hčerkice možem samo za denar. Dekle je pa tem dražje, čim debelejšje je. Zato posamezni moški naravnost tekmujejo med seboj, kateri od njih bo dobil debelejšo ženo, ker večja teža žene istočasno javnosti kaže dobro gospodarsko podlago moža in gospodarja. Zato je pri tem plemenu splošno v rabi tudi pregovor, če hoče kdo označiti bogastvo katerega moškega, ki se glasi: »Ta moški si lahko kupi sto kilogramov težko ženo, ali pa še težje.«

Važni zakonski osnutki pred madžarskim parlamentom

Te dni se spet sestane madžarski parlament. Med počitnicami je madžarska vlada pripravila celo vrsto zakonskih osnutkov, s katerimi se bodo zdaj bavili poslanci v svoji zbornici. Med njimi so najvažnejši: zakonski osnutek o valorizaciji vseh vojnih posojil iz let 1914—1918, zakonski predlog o razlastitvi vseh judovskih posestev na Madžarskem, zakonska osnutka o pospeševanju poljedelstva in industrije ter zakonska osnova za zavarovanje zakonitosti in čistote javnega življenja. Predsednik vlade Kallay je pa pred zastopniki vladne stranke napovedal tudi zakonski osnutek, s katerim bodo na Madžarskem docela spremenili sedanji upravni sistem.

Paul Heuzé:

23

Steklar iz Murana

zgodovinska povest.

VI.

Po dveh tednih.

Benetke so spet zaživele življenje, ki je bilo v mehkih sončnih žarkih na zunaj mirno, delavno in veselo, v resnici pa nemirno, nezaupljivo in zadržano ob vsakovrstnih bojznih.

Gualterijeva zadeva, ki je prišla nepričakovano prav v trenutku, ko je zunanji blesk republike zadobil ponižujoč udarec, je še huje razpalila strasti. Za tem emblematičnim se je skrival resničen strah.

Zgodovina nam večkrat nudi podobne zgleda. Majhen, neznan dogodek povzroči v danih okoliščinah velike in nepričakovane posledice. Tako zadene družbo na najbolj občutljivi točki, posebno še, če ta družba v resnici ni bila več edina. Nesoglasja, ki so se skrivala, planejo potem z vso silo na dan.

Benetško ljudstvo je bilo že več let razdeljeno v dva tabora.

Prvi so zahtevali močne, samostojne Benetke, ki morajo tuju le gospodariti. Drugi pa so želeli dobro sosesčino z vsemi narodi, češ da je več koristi od prijatelja kakor od sovražnika.

Vsakodnevno vprašanje je bilo: ali naj Benetke sprejemajo tuje? Kako naj jih sprejemajo? Vlada ni bila v dvomu: še želela je dobrih razmer s svojimi gosti. Zato je tudi ustvarila zanje razne zadruge, v katerih so posebno trgovci našli v odvisnosti do lastnega poslanika velik razmah. Tudi ljudstvo je bilo zadovoljno z njimi.

Gualterijeva zadeva je torej vnovič vzvalovila strasti. Stranka, ki je bila proti tujcem, je našla ugoden trenutek za svoj nastop.

»Glejte posledice!« so kričali. »Če bi ne pustili

k nam teh Holancev in drugih, bi se to ne zgodilo!« Nasprotniki pa so si mislili z Janezom: Kakšno pomembnost naj pač ima to, če kupi tujec skrivnost take vrste? In zato so klicali:

»Ravno nasprotno! Čim bolj držimo tujece trdno, tem bolj nam bodo škodili. Če svobodno trgovimo z njimi, nam ne bodo pošiljali tatov v hišo!« To so bila pričkanja!

Pripomniti pa je takoj treba, da se ta niso vršila na javnih prostorih, kajti svet desetih je imel svoje pojme o svobodi. Vse je bilo zavito bolj v senco, v brezimna ovačanja in nepojasnjene tepeže. Po požigu Gualterijeve hiše je muranski župan zapril kakih deset meščanov, med njimi tudi nekaj steklarjev, ki so še posebno pokazali svojo nasilnost. Nasprotno pa so sorodniki le-teh naznanili oblasti namišljene sokrivce, ki so pomagali Gualteriju in Holancu do bega. Svet desetih pa je vse naznanjene ljudi obdržal v ječi, da bi lažje vodil preiskavo. Tako se je pa zgodilo, da se je stranka osumljenih v predmetu bolnišnice vzdignila in navalila na zadruge Nemcev (ker ni bilo zadruge Holancev) in jo zažgala... Velikanski požar je trajal vso noč. Ker je bilo obširno skladišče postavljeno iz lesa, je pogorelo do tal.

Svet desetih je spoznal, da podobni dogodki le škodijo ugledu Benetk. Zato je v proglasu na ljudstvo želel previdnosti in zopetnega pomirjenja. In ljudstvo se je spet vrnilo k svojim opravkom...

Vest, da je Peter Boccario odšel v svet, so sprejeli ljudje precej različno. Bilo je v jutru, ko se je še kadilo iz ruševin »izdajalčeve« hiše. Conegliano je prišel v »storkljac« z negotovim korakom. Pogled mu je bil divji, jezik ves obložen... Vest, ki jo je prinašal, je še bolj potrjevala njegovo razdraženost. Izročil je Janezovo pismo mojstru Andreju. Pismo je bilo kratko in precej nejasno:

»Predragi Conegliano!

»Obžalujem, da te nisem dobil doma. Moram

zapustiti Benetke za nedoločen čas. Odpotujem takoj in z županovim dovoljenjem. Obvesti, prosim, najinega ljubega mojstra Guisettija, ki ga ne morem jaz sam osebno. Oprosti mi tudi ti, da ti ne morem v tem trenutku odkriti skrivnosti, ki ni moja... (Sledilo je nekaj navodil zaradi opravkov.) Na evidenca, kakor upam, kmalu. Tvoj vdani

Janez.

Starega steklarja je bolešno presenetilo. Ni našel besede. Bral je in zopet bral in molčal... Da je bilo nekaj skupnega z Gualterijevim begom in Janezovim odhodom, je bilo pač jasno. A v čem je obstajala ta skupnost? Mojster Andrej je mislil in tuhtal, pa ni mogel priti na jasno.

»Morda se hoče raztresiti, pozabiti... Pa bi mi gotovo razodel!... Kaj pa je s to skrivnostjo?... Je šel morda za Petrovim sledom?... Čemu vendar? Saj vendar ve, da je Gualterio obojen na smrt. In samo z njegovo smrtjo bo Tulija prosta...«

In je sklepal:

»Morda hoče Petra ubiti? To bi bil le en korak.«

Stari mojster pa ni mislil na to. Kako naj bi si vendar predstavil kaj podobnega?... Odločil se je, da bo počakal, kako razvije čas vse te žalostne reči.

Janezovi prijatelji v »storkljac« in sodelavci v raznih steklarnah pa so ugibali po svoje.

»Ubil se je!« so rekli nekateri. »Pa nam zdaj zakrivajo njegovo smrt, da bi nam zabranili nove pohode!«

»Bežal je!« so menili drugi. »S hčerko Gualterijevo je zbežal na skrivnem! Prav je storil!«

Bili pa so tudi taki, ki so trdili, da Janez Boccario sploh ni odšel iz Benetk. Da je stopil v samostan svetega Marka, oblekel meniško haljo in si dal odsekati desno roko, da bi tako ne izdeloval več steklenih nakitov. Starejši ljudje pa so si mislili: Svet desetih ga je kako zadržal. Ima pač vzrok, da vlada molči o tem.

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Deklo

za župnišče, iščem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2588. (b)

Kurivo

2951

DRVA PREMOG

IV. SCHUMI

DOLENJSKA CESTA

Prodamo

Semenski oves

namizno koruzo, topinambur kot nadomestek krompirja, deteljno seme, travne mešanice, fižol za stročju, grah, buče za krmo in jelo, nudi: Sever & Komp., Ljubljana. 1

Razprodajamo dalje

načepših vrst, begonije, gladiole in druge cvetne gomolje. Zahtevajte cenik. Sever & Komp., Ljubljana.

Semena

domače črne detelje, banaske lucerne, grahore, trave, pese ter čebulčka dobite pri trdniki Fran Pogačnik v Ljubljani — Javna skladišča. 1

Sivo moško obleko

z dolgimi hlačami, za srednjo, vitko postavbo, še novo, ugodno prodam. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2587. (l)

Pohištvo

Pohištvo

kuhinja in soba, poceni naprodati. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2591.

Objave

DRAŽBA LESA

Začasna drž. uprava razlaščenih gozdov, Ljubljana, Cesta Viktorja Emanuela III, št. 1-I (bivša Bleiweisova) bo prodajala na ponovni javni dražbi dne 12. maja 1942

ca 7200 plm jelove hlodovine na panju

iz območja šumske uprave v Kočevju. Pogoji, tiskovine in pojasnila so na razpolago pri gornjih upravah v Ljubljani in v Kočevju.

Sporočamo prežalostno vest, da je umrl, previden s tolažili svete vere, naš dragi sin, brat in stric, gospod

prof. Ernest Tomec

Pogreb dragega pokojnika bo danes, v torek, 28. aprila 1942, ob pol 4 popoldne, v Zal, iz kapelice sv. Jožefa k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 27. aprila 1942.

Žalujoči: mati in brata

Globoko užaloščeni naznanjamo tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš ljubljani soprog, dobri oče, stari oče, brat, svak, stric in tast, gospod

Franc Posavec

pekovski mojster in posestnik

Truplo dragega pokojnika leži v njegovem domu, Karlovška c. 30, do dneva pokopa dopoldne.

Pogreb bo v torek, 28. aprila, ob 3 popoldne, v Zal, iz kapelice sv. Nikolaja k Sv. Križu.

Ljubljana, 26. aprila 1942.

Žalujoče rodbine: Posavec, Mešiček, Gorjanc

Enaka ugibanja so krožila tudi mestu samem. Usoda velikega umetnika Boccarija je prevladovala vse dogodke. Neki njegov občudovalec v orožarnici je razpisal nagrado tisoč dukatov za tistega, ki bi prinesel gotovih znamenj o njem. Tako so tudi tisti, ki ga niso poznali, stikali povsod in ga našli v marsikaterem mimoidočem steklarju, ki pa ni bil Janez Boccario... Nastal je seveda v takih primerih tudi pretep... V cerkvi pa so zlahtne gospe prižigale sveče pred podobo svetega Marka in prosile za mladega junaka.

Ti zadnji dogodki so močno vplivali na Conegliano.

Ko je po dveh dneh popolnoma prespal svojo pijanost, je sklenil, da bo poprosil za sprejem pri samem dožu.

»Ta beg z doma je preveč bridek,« je mislil. »Janeza so preveč povzdigovali. Samo, da ni storil takega obupnega koraka!... Treba je predvsem, da izvemo, kje je... Župan mi gotovo ne da pojasnil, senator še manj. Pojdem pa k dožu Loredanu!«

V doževi palači se ni skliceval ne na mojstra Guisettija, ne na svojega slavnega prijatelja. Dož je sprejemal vsakega dne ob določeni uri sam s svojim tajnikom vsakega meščana, ki se je v kakšni zadevi obrnil nanj. Tako se je znašel pred dožem.

Razodel je na široko in v visokih izrazih namen svojega prioboda. Dož ga je potrpečljivo poslušal in rekel mirno:

»Gospod Conegliano! Vaša bojazen je neopravičena. Mi vemo, kje je vaš prijatelj. On se ne nahaja v nobeni nevarnosti.«

In ga je prijazno odlovil.

Ves osupnjen je stopil spet na trg. To je bil bud udarec zanj. Od tega dne ni bilo več donečih besed iz njegovih ust. Govoril je kratko, preprosto in z veliko težavo. Prijatelji ga niso poznali več. Skušali so, da bi ga spet vrnili v dobro voljo, pa je bilo vse zastojno: Conegliano je bil nem.